

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno

System vzdělávání praporčíků v Armádě České republiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Stanislav Balík

Vypracoval:

František Španěl

Brno 2011

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „System vzdělávání praporčíků v Armádě České republiky“ zpracoval samostatně a použil jsem literaturu uvedenou v seznamu použitých pramenů a literatury, který je součástí této bakalářské práce.

Elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné.

Brno 21. 4. 2011

.....

Podpis

Poděkování

Děkuji panu Mgr. Stanislavu Balíkovi za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytl při zpracování mé bakalářské práce.

Také bych chtěl poděkovat své rodině a blízkým za trpělivost, morální podporu a pomoc, kterou mi věnovali při zpracování mé bakalářské práce a které si nesmírně vážím.

František Španěl

OBSAH

Úvod	6
1. Vývoj vzdělávání příslušníků ozbrojených sil	8
1.1 Počátky budování armády	8
1.2 Vznik unifikované československé armády	9
1.3 Vojenská akademie v Hranicích a její úloha ve vzdělávání	11
1.4 Obnovení činnosti vzdělávacích institucí po roce 1945	13
1.5 Vzdělávání příslušníků armády po listopadu 1989	14
<i>Dílčí závěry</i>	17
2. Systém vzdělávání v členských státech Severoatlantické aliance	18
2.1 Vznik a význam poddůstojnického sboru	18
2.2 Poddůstojnický sbor Armády Spojených států	19
2.3 Poddůstojnický sbor Armády Slovenské republiky	24
<i>Dílčí závěry</i>	26
3. Současný stav vzdělávání praporčického sboru v Armádě České republiky	27
3.1 Vymezení místa a úlohy praporčického a rotmistrovského sboru	27
3.2 Narovnání hodnotí - nutnost nebo nespravedlivost	29
3.3 Charakteristiky činnosti v jednotlivých hodnostech	31
3.4 Vojenské střední školy	32
3.5 Vojenská akademie ve Vyškově	34
3.6 Malá, moderní a vzdělaná – fikce nebo blížká budoucnost	38
<i>Dílčí závěry</i>	42
Závěr	43
Resumé	45
Anotace, klíčová slova	46
Seznam použité literatury	47
Seznam příloh	48

Úvod

Popis problému:

Profesionalizací, zaváděním nových druhů techniky a výzbroje, novým druhem vedení bojových operací vzrůstá význam a potřeba vzdělávání a přípravy velitelů, příslušníků štábů i vojsk. V tomto směru je tedy nezbytné provést reformu stávajícího stavu, která zajistí vysokou úroveň odborných vědomostí, získání profesních dovedností a návyků a v neposlední řadě i formování postojů v průběhu celé služby vojáka.

Téma mé bakalářské práce je dáno mou profesionální praxí – pracuji jako voják z povolání v Armádě České republiky. Zde jsem za 20 let působení prošel mnoha pozicemi, kde jsem se takřka nepřetržitě podílel na řízení lidí a to jak dříve vojáků v základní službě, tak i profesionálů v současnosti. V souvislosti s přejímáním koncepce řízení a velení dle standardů NATO, byly zřízeny nové funkce vedoucích praporčíků, a právě na této pozici již dva roky pracuji. Náplní mojí práce je provádění poradenské činnosti, pomoc při řešení potřeb našich příslušníků i jejich rodin a to ve služební i mimoslužební oblasti. Dále je to i navrhování a prosazování personálních opatření pro praporčíky a rotmistry u jednotky, které slouží k efektivnímu řízení jejich kariér. K tomuto poslání mi pomáhá znalost morálních kvalit příslušníků jednotky, jejich odborné způsobilosti, vycvičenosti a v neposlední řadě i jejich rodinných poměrů.

Právě zde při řízení lidských zdrojů se projevuje důležitost poznání oborů psychologie, sociologie, pedagogiky i právních souvislostí. Zde mohu pomoci lidem ke směřování jejich dalšího působení v armádě, jejich nasměrování v profesním i soukromém životě. Toto je podle mě ta souvislost se studijním oborem sociální pedagogika a proto také zpracovávám uvedené téma ve své bakalářské práci.

Cíl bakalářské práce:

Jak napovídají má slova v předchozích odstavcích, na základě mého současného působení jsem si vytknul cíl podrobněji zpracovat problematiku vzdělávání základních funkcí v Armádě České republiky. Popsat trochu minulosti, více současnosti, nastínit vizi budoucnosti a v neposlední řadě se poohlédnou i k našim nejbližším spojencům v Severoatlantické alianci.

Metody zpracování:

V první části se chci věnovat tradicím, shrnout vznik armády samostatného Československa a počátky jejího budování. Dále formování vzdělávací soustavy armády vzhledem k politickým souvislostem ve státě i v návaznosti na celkovou situaci v Evropě.

Druhá část bude zaměřena na praktické fungování vzdělávací soustavy u našich spojenců – Armád Spojených států a Slovenské republiky.

Třetí část je tvořena současnou podobou vzdělávací soustavy AČR. V závěru bude nastíněna vize do budoucna. Zde se věnuji ucelenému pohledu na uvedenou problematiku.

1. Vývoj vzdělávání příslušníků ozbrojených sil

Dnes není to jen ten jeden Napoleon nahoře, který řídí bitvu, dnes rozhodujícími činiteli jsou všichni od vojevůdce k poslednímu muži. Také naši hoši (z legií) v různých bitvách sami prodělávali individualisaci; když důstojníci padli, byli nahrazeni poddůstojníky nebo prostými vojíny a byli nahrazeni dobře... V tom jeví se individualisace, že nejen důstojník, ale i muž, prostý vojín, dostává ve válce velmi často velkou zodpovědnost... Jestliže důstojník bude, a on musí být individualitou a jestliže se stane takovou individualitou také voják, objeví se postupem doby přirozené následky, zejména, že bude stále a stále potřebovat méně důstojníků. Srovnajme v té příčině armády různých států, pozorujte počet důstojnictva v jiných praporech a četách a poznáte, že počet tento souvisí se stupněm vzdělání mužstva...

Tomáš Garrigue MASARYK (16.4.1919)

1.1 Počátky budování armády

Historii československé armády můžeme datovat do období první světové války, kdy byly položeny její základy. Naše legionářské vojsko, jenž bylo organizováno v cizině do několika bojových jednotek, sehrálo jednu z klíčových rolí při vyhlášení samostatného státu v roce 1918. Onoho památného dne 28. října se ukončilo čtyřleté úsilí o vyhlášení samostatného Československa. Svým vznikem a vývojem tak armáda předešla vytvoření státu. Byla složena ze tří velkých zahraničních jednotek: nejpočetnější její složkou byla ruská legie, která měla ke konci října 1918 okolo 56 000 mužů, dále italská legie která měla téměř 20 000 mužů a legie francouzská s 9 000 muži. V těchto třech jednotkách, nazvaných podle států dohodové koalice, které umožnili jejich vznik, byli soustředěni všichni českoslovenští dobrovolníci.

Ze všech tří legií měla nejdelší a nejorganičtější vývoj legie ruská, která během tří let vyrostla z dobrovolnické družiny na armádní sbor, jenž se proslavil svým prvním a vítězným bojem 2. července 1914 v bitvě u Zborova ve východní Haliči. Českoslovenští dobrovolníci a krajané ve Francii zahájili svou bojovou činnost

v Cizinecké legii, v níž postavili ve městě Bayonne v jihozápadní Francii rotu nazývanou „Nazdar“, která si vydobyla válečné vavříny zejména v bojích u Arrasu 9. května 1915. Vytvořením velké vojenské jednotky v Rusku, úspěchy našich vojáků v Cizinecké legii a politickým úsilím Československé národní rady v Paříži, složené ze tří členů, Masaryka, Beneše a Štefánika, byla 16. prosince 1917, dekretem prezidenta Francouzské republiky Raymondem Poincaré, založena Československá autonomní armáda. Velitelem této armády se stal francouzský generál Maurice Janin. Jako poslední složka se od jara 1918 začala tvořit také poměrně početná italská legie. Smlouva s italskou vládou o vytvoření této jednotky byla podepsána 21. dubna 1918. Čtyři pěší pluky vytvořily československou divizi, jejímž velitelem se stal generál Graziani. Již v polovině června poprvé zasáhla do bojů a vyznamenala se především 11. září v boji u Doss Alto. Mezinárodní význam našeho zahraničního vojska vzrůstal a všechny jeho složky v Rusku, Itálii i Francii byly považovány dohodovými státy za řádnou spojeneckou armádu. Do nově vzniklého státu se mohli nejdříve vrátit legionáři z Itálie a Francie a to v průběhu prosince a ledna 1918 – 19, jako poslední přijeli ruské legie, jejichž transport byl zahájen 9. prosince 1919 a do nové vlasti dorazili 30. listopadu 1920 (Bílek, J., a kol. 1987, s. 14 – 16).

Uznáním samostatnosti československého státu státy „Dohody“ byl před naši vládu postaven důležitý úkol vytvořit brannou moc, jež zajistí obsazení území a kontrolu hranic mladé republiky. Těchto asi 90 000 legionářů tvořilo hlavní část této československé branné moci v prvních letech vzniku Československa. Druhou složkou bylo domácí vojsko, které vzniklo spontánně v prvních dnech po vyhlášení samostatnosti. Tvořilo je 18 strážních setnin, které udržovali pořádek. Příslušníci těchto setnin se rekrutovali z Čechů, kteří za Rakouska – Uherska sloužili u pražských útvarů a také z členů Sokola, Orla, „Dělnických tělovýchovných jednot“ a jiných organizací (Šteidlér, F., Kubala, E., 1938, s. 119-127).

1.2 Vznik unifikované československé armády

Hlavním úkolem československé branné moci bylo obsadit naše území a udržet je do doby než budou definitivně stanoveny hranice republiky. Znamenalo to obsadit co

nejdříve vojenskými silami Slovensko a zříditi správní úřady. Zástupci Slováků se 30. října 1918 usnesli na připojení k českým zemím (Turčanská deklarace), ale dále bylo obsazeno Maďary. Problém byl v tom, že naše legie se ještě nevrátily a proto vznikali jednotky dobrovolníků. Obsazování Slovenska začalo 1. listopadu 1918. V prosinci téhož roku přijeli první legie z Itálie a brzy se přidali i legie francouzské. Naše nová armáda, ve které se kloubili tradice rakouské armády a našich legionářů, byla ve svých začátcích nucena svést mnohdy tuhé boje o Slovensko, které trvaly do 14. srpna 1919 a také bitvu o Těšínsko s Polskem, jenž bylo pro nás díky spojení na Slovensko a Ostravsko – Karvinské pánvi strategickým územím. Zároveň nesmíme zapomenout na obsazování pohraničí, které bylo často z velké části německé národnosti a proto mnohdy nepřátelsky naladěno vůči novému státu. Během 20 let své existence, do druhé světové války, se naše armáda vypracovala na velmi dobře organizovanou a svou dobu velmi moderní armádu. V roce 1924 byla zavedena nová puška, 1926 nový kulomet, rozvíjí se vzdělávací systém vojáků (Bílek, J., a kol. 1987, s. 114).

Hodnostní sbory v tehdejší armádě tvořili důstojníci, poddůstojníci a mužstvo. V prvopočátcích měla naše armáda velký nedostatek zkušených důstojníků, proto v začátcích naší armády zde působili v nejvyšších velitelských funkcích Italové (gen. Piccione, gen. Boriani, gen. Rossi), které v květnu 1919 vystřídali Francouzi (gen. Pellé, gen. Hennocquea, gen. Mittelhauser). Bylo ovšem třeba vychovávat vlastní důstojníky a tak již v roce 1919 byla zřízena vysoká škola válečná pro potřeby štábů a v roce 1921 vysoká škola intendantská. Brzy jsme měli dostatek kvalitních důstojníků, kteří prošli hranickou akademií a převzali legionářské tradice proniknuté duchem Zborova (Pohunek, F., 1938, s. 127-134).

Vývoj a historie poddůstojnického (rotmistrovského) sboru kopíruje dějiny vývoje naší armády. Ukazuje, jak z nenáviděného sboru v dobách před první republikou vyrostl sbor, který si v široké veřejnosti získal největší sympatie a svými mravními hodnotami a nasazením se vypracoval k čestnému a váženému postavení v národě i v armádě. Poddůstojníci byli nejprve nazýváni poddůstojníci z povolání, později byli zařazeni do kategorie gážistů mimo služební třídy a nakonec pojmenováni rotmistři. Již 2. listopadu 1918 se poddůstojníci rozhodli založit Svaz všech poddůstojníků, jehož program spočíval v práci pro armádu a republiku (později nazýván „Ústřední svaz čs. gážistů bez hodnostní třídy“ a nakonec „Svaz československých rotmistřů“). Tito vojáci

mimo jiné pracovali na zlepšení hmotných a sociálních poměrů sboru. Začali se měnit také jejich úkoly. V začátcích budování armády zastávali službu nižších velitelů a konali z velké části výkonnou službu, postupem času byli zařazováni na místa specialistů. Zejména se osvědčili jako instruktoři a učitelé u zvláštních, technických zbraní. Například u letectva vyrostl ze sboru rotmistrů velký počet vynikajících letců, kteří proslavili pověst našeho letectva v celém světě (Novák, Široký, Hubáček, atd.) a vychovali převážnou část mladých letců. Charakteristická byla jejich touha po sebevzdělávání a mnoho z nich po doplnění vzdělání později přešlo do důstojnických hodností (Svaz čs. rotmistrů., 1927. s. 23 – 24).

Posledním sborem bylo mužstvo, jež tvořili branci, jejichž služební doba byla 18 měsíců. Někteří z nich posléze sloužili jako děsloužící poddůstojníci. Po odsloužených letech a prokázání svých kvalit, mohl být vybrán mezi rotmistry (Ptáček, F., 1938, s. 91-95).

1.3 Vojenská akademie v Hranicích a její úloha ve vzdělávání

V prosinci 1920 byla v Hranicích na Moravě zahájena výuka v nově zřízené vojenské akademii, která připravovala až do roku 1950, s přerušením v době 2. světové války, důstojníky Československé armády se zaměřením na pěchotu, jízdu, dělostřelectvo i letectvo.

V projevu při založení akademie tehdejší ministr obrany Klofáč řekl: *„Potřebujeme vzdělaný národ a tedy i vzdělanou armádu.“*

Standarta věnovaná akademii prezidentem T. G. Masarykem byla zjevným důkazem pozornosti, kterou vláda mladé republiky budoucím vojenským velitelům i celé armádě dávala.

Koncepce vojenské akademie vycházela ze zkušeností francouzské armády, jejíž důstojníci se zejména v počátečních letech existence akademie také na výuce i vedení podíleli.

První absolventi byli vyřazeni v srpnu 1922 a do roku 1938 to pak bylo každoročně kolem 150 akademiků, v poválečných letech 1946-1947 pak 450 absolventů. V roce 1950 vojenská akademie v Hranicích na Moravě zanikla v důsledku nové vojenské politiky uskutečňované po únoru 1948. Mezi absolventy i pedagogy akademie byla celá řada těch, kteří se později stali symboly Československé armády a naší novodobé historie. Byli to například gen. H. Píka, kpt. O. Jaroš, gen. K. Klapálek, gen. O. Zahálka, gen. L. Svoboda, J. Král a další (Majer, P., 1991, s. 3).

Po zániku akademie je do jejích prostor přemístěno dělostřelecké učiliště, které vzniklo v roce 1948 v kasárnách Jaslo a původně patřilo pod vojenskou akademii. Učiliště připravovalo důstojníky dělostřelectva ve dvouleté a od roku 1952 ve tříleté škole. Dále organizovalo kurzy pro absolventy záložních důstojnických škol a poddůstojníky z povolání většinou v trvání jednoho roku.

Organizace učiliště v období let 1952-1957 byla následující: velitelství, tři školní oddíly po třech bateriích, učební skupiny a zabezpečovací jednotky.

Z hlediska třídního rozložení byli žáci učiliště přijímáni zejména z řad rodin dělníků, rolníků i pracujících inteligence. Z hlediska vzdělání byli buď absolventi vojenských škol Jana Žižky z Trocnova, nebo škol důstojnického dorostu a civilních škol s maturitou. Žáci byli připravováni na funkci velitele čety. Tomuto požadavku byl podřízen obsah i učivo, organizace výchovy, výuky a výcviku.

Za dobu existence učiliště byly vyřazeny stovky poručíků dělostřelectva, kteří v podstatě pokryli požadavky na obsazení funkcí velitelů čet, baterií a dělostřeleckých útvarů novým velitelským sborem.

Poslední vyřazení absolventů učiliště bylo v roce 1960. Poté bylo učiliště přemístěno do Martina, kde bylo přeměněno na Vyšší dělostřelecké učiliště slovenského národního povstání.

V uvolněných kasárnách byl v roce 1960-1961 organizován kurz středních velitelů a technický kurz. Dnem 1. ledna 1962 vzniká v areálu bývalé akademie útvar jako výcvikové středisko pro přípravu specialistů z řad vojáků z povolání i v základní službě. Tím je položen základ pro novodobou tradici vojenského školství v Hranicích.

Význam vojenské akademie spočívá v systému výuky a výcviku, v absolventech kteří konali své povinnosti podle vojenské přísahy, a že se většinou osvědčili nejen jako velitelé instruktoři, ale i jako vlastenci. Mnozí z nich byli za okupace pronásledováni gestapem pro svoji práci v podzemním hnutí a mnozí byli umučeni. Mnozí opustili okupovanou vlast, aby bojovali v zahraničí, ať už na západě nebo na východě. Je smutné, že za totalitního režimu po únoru 1948 to byli vlastní lidé – Češi a Slováci, kteří pronásledovali a zavírali ty vojáky i ostatní občany, kteří se o osvobození nejvíce zasloužili, ať to byli západní letci a příslušníci západních jednotek, ale i příslušníci východního sboru. Totalitní režim vyhazoval z armády ty vojáky z povolání, kteří byli odchovanci vojenské akademie a sloužili ještě za prezidenta Masaryka a Beneše. Jako důvod uváděli, že jejich **výchova za buržoazní republiky** měla špatný vliv na vojáky lidové armády. Jaký vliv měla však následující výchova na naší mládež a celou společnost, ukázal až listopad 1989...

1.4 Obnovení činnosti vzdělávacích institucí po roce 1945

Významnou roli v procesu přípravy československých vojenských profesionálů sehrála po II. světové válce vojenská učiliště jednotlivých druhů zbraní. Jejich hlavním úkolem bylo rozšiřovat a prohlubovat dosažené vojenské vzdělání příslušníků velitelského sboru armády. Vedle toho plnila vojenská učiliště i důležitou úlohu vůči důstojníkům, kteří byli po roce 1945 aktivováni ze zálohy, kterým však ucelené vojenské vzdělání chybělo. V učilištích, která organizačně podléhala jednotlivým druhům zbraní a služeb, byly organizovány desítky různých druhů kurzů a prošli jimi tisíce důstojníků československé armády. Zároveň se v učilištích školily i ostatní kategorie velitelského sboru: rotmistři, děsloužící poddůstojníci, důstojníci v záloze atd. (Hanzlík, F., 2002, s. 7).

Po únoru 1948 se začaly vojenská učiliště postupně měnit. S příchodem sovětských poradců do armády nastoupila více ideologie než odborná výuka a učiliště byla přetvořena pro potřebu „nové republiky“. Z velitelských funkcí byly postupně

odvolávány tzv. nespolehlivé kádry- velitelé kteří prošli západní frontou, ale i ti z východní fronty, kteří ale nesouhlasili s novým směřováním výuky a výcviku.

Učiliště jednotlivých druhů vojsk byla slučována a postupně jich část byla přestěhována na Slovensko. Další popis vývoje učilišť by vyžadoval delší čas a prostor a proto se mu do roku 1989 více nevěnuji.

1.5 Vzdělávání příslušníků armády po listopadu 1989

Za uplynulých 21 let došlo ve vojenském školství k rozsáhlým změnám, které byly největší v celé jeho historii, včetně bývalé Československé republiky. Ještě po pádu železné opony v roce 1989, tj. za bývalé České a Slovenské Federativní Republiky, bylo v rezortu obrany celkem **19 vojenských škol**.

V roce 2001 přijala vláda České republiky dokumenty týkající se reformy ozbrojených sil České republiky. Tato reforma nastartovala značnou transformaci systému vojenského školství. Transformace vojenského školství měla za cíl odstranit rozsáhlé organizační struktury a vytvořit **jednodušší soustavu** vojenských škol, která bude schopna zabezpečovat kvalitní přípravu vojáků v souladu s potřebami doplňování Armády České republiky.

Úkoly pro oblast vzdělávání a vojenského školství byly stanoveny v Koncepti výstavby profesionální Armády České republiky a mobilizace ozbrojených sil České republiky, schválené vládou v roce 2002, v roce 2003 přepracované na změněný zdrojový rámeček. V roce 2005 byly tyto úkoly rozpracovány do Konceptu vzdělávání personálu rezortu obrany, rozvoje a výstavby vojenského školství na období 2006 - 2011.

Cílem transformace bylo provést ve vojenském vzdělávacím systému takové změny, aby bylo dosaženo vyšší efektivity vynakládaných prostředků.

Mezi nejvýznamnější vzdělávací instituce patřily Vysoká vojenská škola pozemního vojska ve Vyškově a Vojenská akademie Brno. Vzdělávání a přípravu zdravotnického personálu zabezpečovala Vojenská lékařská akademie Jana Evangelisty Purkyně v Hradci Králové. Speciálním vysokoškolským pracovištěm byl i Vojenský odbor při Fakultě tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy v Praze.

Původní tři samostatné vojenské vysoké školy byly k 1. září 2004 sloučeny do jediné státní vysoké školy - Univerzity obrany, kdy dvě fakulty byly dislokovány do Brna, třetí Fakulta vojenského zdravotnictví do Hradce Králové a Ústav ochrany proti zbraním hromadného ničení zůstal ve Vyškově. **Vznik Univerzity obrany vytvořil základní organizační podmínky pro komplexní změnu vojenského vzdělávání.** Plně funkčnosti dosáhla škola v souladu se Zákonem č. 111/1998 Sb., o Vysokých školách, ke dni 1. září 2006.

Velmi významnou roli při přípravě středního personálu sehrávaly vojenské střední školy. Na základě transformačních kroků byly tyto školy zrušeny a **nástupnickou organizací se stala Vojenská střední škola a Vyšší odborná škola Ministerstva obrany v Moravské Třebové.** V roce 2008 ukončila svoji činnost i Vojenská konzervatoř v Roudnici nad Labem. Dokončením útlumu vojenských středních škol a reorganizace vojenského školství jako celku dochází i ke změně systému vzdělávání personálu v rezortu obrany. Tím byl naplněn cíl reformy ozbrojených sil České republiky v oblasti vojenského školství.

Nejednalo se o změny jen organizační, spočívající v redukci vojenských škol, ale nejpodstatnější změny nastaly v obsahu vzdělávání. **Z hlediska aktuálních potřeb Armády České republiky byly akreditovány nové vzdělávací a studijní programy.** Další změnou bylo odbourání zpolitizovaného vzdělávání a výchovy vojenského profesionála.

Podstatně se zvýšila kvalita vzdělanosti a vycvičenosti vojáků, kteří jsou připraveni plnit náročné úkoly vyplývající ze zájmů České republiky a jejího členství v Severoatlantické alianci. Z vojenských škol jsou vyřazováni perfektně vzdělaní a ve svých oborech uznávaní špičkoví odborníci, kteří by nemohli být takto připraveni v

jiných vzdělávacích institucích. K tomu přispívá i množství absolventů zahraničních vojenských škol.

Ke zvýšení efektivity vojenského vysokoškolského vzdělávání směřoval úkol, kterým byla integrace studijních programů a oborů, zahájená v akademickém roce 2003/2004. Byla provedena výrazná redukce studijních programů a oborů, doprovázená změnami počtů personálu, který výuku studijních programů zajišťuje.

Na základě požadavků na profil všestranně vzdělaného a kvalitně připraveného vojenského profesionála byly na Univerzitě obrany provedeny výrazné změny v obsahu nově akreditovaných studijních programů a oborů. Současně s tím **došlo k oddělení vysokoškolského vzdělávání od výcviku a profesní přípravy vojenských profesionálů** k výkonu příslušného zastávaného systemizovaného místa vojáka. Realizační podstata tohoto opatření se promítla do vytvoření aplikačních kurzů pro absolventy bakalářských studijních programů, kdy od června 2006 byla **jejich realizací pověřena Vojenská akademie ve Vyškově**.

Koncepcí výstavby přijatá zásada stanovila, že vzdělání dosažené studiem na Univerzitě obrany **musí být srovnatelné** s vysokoškolským civilním vzděláním, poskytovaným veřejnými vysokými školami a univerzitami a akceptovatelné v rámci Evropské unie. Současně byly vytvořeny předpoklady pro uplatnění vojáka po ukončení služebního poměru (vojenské kariéry) v druhé kariéře v civilním sektoru.

Ve vzdělávání vojenských profesionálů s požadavkem na vysokoškolské vzdělání v odbornostech, pro které jsou akreditovány studijní obory na Univerzitě obrany, byla zahájena realizace vzdělávání většiny rekrutovaných touto cestou. V ostatních odbornostech bylo umožněno, na základě požadavků jednotlivých součástí Armády České republiky a Ministerstva obrany, i vzdělávání personálu nejen v tuzemsku, na civilních školách, ale i ve vojenských školách v zahraničí.

Dílčí závěry:

Základy budoucí armády byly položeny již v období první světové války. Položilo je legionářské vojsko (sestavěné z dobrovolníků), které bylo organizováno v cizině (Rusko, Itálie a Francie) do několika bojových jednotek. Svou činností sehrálo jednu s klíčových rolí při vyhlášení samostatného státu v roce 1918. Tyto jednotky také tvořily hlavní část československé branné moci v prvních letech po vzniku Československa.

Významný podíl na samotném vzdělávání příslušníků armády nového státu měla Vojenská akademie V Hranicích na Moravě. Vznikla v roce 1920 a do roku 1950 s přestávkou v době druhé světové války připravovala důstojníky Čs. Armády se zaměřením na pěchotu, jízdu, dělostřelectvo a letectvo. Její koncepce vycházela ze zkušeností Francouzské armády, jejíž důstojníci se v počátcích podíleli na jejím vedení a na výuce.

Po druhé světové válce sehrávají důležitou roli v procesu vzdělávání vojenská učiliště jednotlivých druhů vojsk. Jejich hlavní úlohou bylo rozšiřovat a prohlubovat dosažené vzdělání příslušníků velitelského sboru naší armády.

Po roce 1989 dochází ve vojenském školství k rozsáhlým změnám, které byly největší v celé jeho historii, včetně bývalé Československé republiky. Proběhla zásadní reforma ozbrojených sil České republiky a tato reforma nastartovala i značnou transformaci systému vojenského školství.

2. System vzdělávání v členských státech Severoatlantické aliance

Nikdo není větší profesionál, než jsem já. Já jsem poddůstojník, velitel vojáků. Jako poddůstojník si uvědomuji, že jsem členem čestného hodnostního sboru, který je znám jako „páteř armády“. Jsem hrdý na poddůstojnický sbor a v každé době se budu chovat tak, aby to přineslo uznání sboru, vojenské službě a mojí zemi bez ohledu na situaci, ve které se sám nacházím. Nebudu zneužívat svou funkci nebo pozici k dosažení vlastního prospěchu, zisku nebo vlastní bezpečnosti.

Kvalifikovanost je moje heslo. Mám dvě základní povinnosti, které budou vždy mojí nejvyšší prioritou – úspěch mise a blaho mých vojáků. Budu se snažit abych zůstal stále takticky a technicky zdatný. Jsem si vědom mé role poddůstojníka a budu plnit mé povinnosti spojené s touto funkcí. Všichni vojáci mají právo na vynikající velení, a já budu zajišťovat toto vedení. Znáám své vojáky a vždy budu jejich potřeby upřednostňovat před svými vlastními. Budu komunikovat otevřeně se svými vojáky a nikdy je nenechám nezasvěcené. Budu spravedlivý a nestranný při navrhování odměn a trestů.

Důstojníci mé jednotky budou mít maximum času ke splnění svých povinností, nebudou muset plnit mé. Zasloužím si jejich respekt a důvěru stejně tak jako si zasloužím respekt a důvěru mých vojáků. Budu loajální s těmi, se kterými sloužím, nadřízenými, kolegy stejně jako s podřízenými. Budu prokazovat iniciativu při vhodných příležitostech kdy chybí rozkazy. Nebudu dělat kompromisy v mé poctivosti a také ne v mé morální statečnosti. Nezapomenu, ani nedovolím mým kamarádům zapomenout, že jsme profesionálové, poddůstojníci, velitelé!

krédo poddůstojníka

2.1 Vznik a význam poddůstojnického sboru

Příslušníci mužstva, poddůstojníci a praporčíci v zahraničních ozbrojených silách jsou označováni jako poddůstojnický sbor. V rámci Severoatlantické aliance mají různé ozbrojené síly (a často i různé jejich složky) rozdílné poddůstojnické hodnosti, proto je v současné době platný dokument STANAG 2116, který slouží jako převodník hodností (viz Příloha č. 1).

Abychom mohli pochopit význam a postavení tohoto sboru, jejich povinnosti a úkoly je třeba znát historii.

První zmínky najdeme již ve Starém zákoně, kde jsou poddůstojníci popisováni jako ti, kteří veleli 10 vojákům a pomáhali tak jejich veliteli v řízení jeho 100 lidí. V kontextu je to v podstatě definice poddůstojnického sboru.

V Novém zákoně můžeme najít titul „serjeant“ když se hovoří o Římském vojsku. Římská armáda tedy již disponovala poddůstojnickým sborem. Tito legionáři dohlíželi na výcvik rekrutů, vystupování, administrativní a logistické podpůrné úkoly a velení malým jednotkám v boji. Byl zde určitý povyšovací systém preferující odbornosti na úkor věku a délky služby. Existoval kariérní řád, organizace, hodnostní struktura a program pro rozvoj speciálních dovedností.

Ve středověku byli seržanti v hierarchii vojenských uskupení pomocníky rytířů. Byli to zkušení bojovníci, kteří ovšem neměli tolik prostředků, aby si mohli dovolit všechnu výzbroj a tím také získání kvalifikace rytíře. Jako zkušení vojáci tak přebírali velení skupin nevolníků a ostatních lidí nucených sloužit pro svého pána. Seržanti prováděli výcvik, vedli jednotky do boje a zejména dohlíželi, aby nikdo nemohl dezertovat. Z latiny slovo seržant má význam jako **sloužit** a v této době toto slovo neznamenovalo hodnost ale označení povolání. Mohli **vést** jiné, mohli **bojovat** sami nebo jako členové skupiny seržantů, případně sloužit pánům v jejich vesnicích jako policisté nebo stráž. Dlouho po pádu Římské říše francouzská stálá armáda Karla VII. obsahovala regimenty a compagnie.

Starší poddůstojníci v 15. století byli nazýváni „corporals“ nebo „lance corporals“ a od tohoto období začínají přebírat významnější role. Byli odpovědní za drilový výcvik a kázeň na základnách a v táborech. Od první čtvrtiny 18. století začínají další národy kopírovat toto uspořádání, včetně úlohy poddůstojníků.

2.2 Poddůstojnický sbor Armády Spojených států,

Nejvíce popisovaná historie budování armády a poddůstojnického sboru je historie Armády Spojených států amerických, kterou najdeme v mnoha muzeích, dokumentech a publikacích. Jako zdroj informací v tomto oddíle jsem využil zpracování historie svého kolegy, které vytvořil pro svou Diplomovou práci.

První ozbrojené síly vytvořili britští přistěhovalci z Massachusetts v prosinci 1636, kteří postavili první stálou organizovanou domobranu, kterou tvořili 3 regimenty. Jako model jim posloužil britský vojenský systém. Tyto jednotky – severní, jižní a východní regiment ještě dnes stále existují jako 181. a 182. pěší pluk, 101. dělostřelecký prapor a 101. ženijní prapor, které jsou součástí Massachusettské národní gardy. Jsou to nejstarší jednotky US Army.

Vznik a vývoj armády Spojených států je neoddělitelně spjat s jejich poddůstojnickým sborem. Vývoj tohoto sboru tak jako celé armády odrážel historické události dané doby. Historie této armády začala v roce 1775 vytvořením tzv. kontinentální armády. V této armádě se mísili tradice britské, francouzské a pruské armády, které nakonec vedli v uspořádání této americké instituce. V prvních dnech americké revoluce mnoho standardů nebo povinností pro poddůstojníky neexistovalo. Velký vliv na formování poddůstojnického sboru měl první generální inspektor americké armády Baron Friedrich von Steuben. Ustanovil „Předpisy pro pořadovost a disciplínu vojenských jednotek americké armády“ obvykle nazývanou „Modrá kniha von Steubena“ s oficiálně stanovenou strukturou poddůstojníků v americké armádě. Tato kniha stanovovala povinnosti a odpovědnosti hlavních hodností tohoto sboru a také zdůrazňovala význam výběru kvalitních vojáků pro poddůstojnické hodnosti. Byly stanoveny kvality a vlastnosti, které voják musí mít, aby mohl sloužit na těchto pozicích.

Povinnosti poddůstojníka jak je vykládal von Steuben:

- **Vrchní praporčík** slouží jako asistent plukovnímu pobočníkovi, vede seznamy, tvoří podklady a ovládá záležitosti vztahující se k vnitřnímu vedení a disciplíně regimentu.
- **Výkonný praporčík** pomáhal proviantnímu důstojníkovi a přebíral jeho povinnosti v době jeho nepřítomnosti. Dohlížel také na řádné nakládání a dopravu regimentu za pochodu. Vedoucí praporčík prosazoval disciplínu a povzbuzoval k soutěživosti mezi jednotkami, vedl rozdělovník služby, ráno dělal hlášení veliteli a vedl rotní knihu. Tento dokument zaznamenával jméno, výšku, věk, místo narození a dřívější zaměstnání každé kategorie mužstva v jednotce.

- **Seržanti a kaprálové** učili rekruty ve všech oblastech branného výcviku včetně pořadového a dohlíželi na jejich chování, pokud jde o čistotu a zdraví. Vybočení z těchto norem bylo trestáno. V boji poddůstojníci uzavírali mezery ve formaci jednotky způsobené ztrátami na životech a povzbuzovali muže k boji.

„Na poddůstojnících je ve velké míře závislá disciplína a pořadovost, oni nemohou být příliš opatrní v jejich chování směrem k mužům a zacházet s nimi mírně a zároveň laskavě, každý činní své povinnosti. Je třeba vyvarovat se příliš velké familiárnosti s muži, budou tím získávat nejen jejich lásku a důvěru, ale i zacházet s řádným respektem. Tam kde se to provádí jinak, ztratí všechny ohledy a jejich autoritou je pohrdáno. Každý seržant a kaprál bude svým chováním zodpovědným za jednotku, o kterou se stará. Musí věnovat zvláštní pozornost jejich vedení v každém ohledu, že udržují sebe a své zbraně vždy čisté, že mají své věci vždy připravené a uložené tam kde se k nim ihned dostanou dokonce i ve tmě beze zmatků a každý hezký den je musí ukládat na vzduch. V učení rekrutů musí všechna cvičení vykonávat s trpělivostí, nikterak je nezneužívat, ale zacházet s nimi mírně a neočekávat příliš mnoho preciznosti v prvních lekcích, trestat jen ty, jež jsou svéhlavě neustrojení. Musí potlačit všechny hádky v jednotce a tam kde jiní muži selžou, musí použít svou autoritu na provinilce. Tradiční funkce poddůstojnické služby k národu je starší než národ sám“.

Rozvoj silného poddůstojnického sboru pomohl kontinentální armádě ke konečnému vítězství. Von Steuben ji nazval „páteří armády“ a jeho „Modrá kniha“, která po 30 let sloužila jako primární předpis pro armádu, stanovila základ pro povinnosti poddůstojníků od roku 1775 až do současnosti. Od Americké revoluce do 2. světové války byli poddůstojníci povyšováni velitelem pluku. Celou svou vojenskou kariéru často strávili u jednoho regimentu. Jestliže byl voják přemístěn k jinému regimentu, nedostal s sebou i svou hodnost. Žádný poddůstojník nemohl být přeložen k jinému regimentu ve své hodnosti bez svolení hlavního generála armády, což se ovšem stávalo jen velmi výjimečně.

Největší nasazení americké armády ve 20. století bylo během války ve Vietnamu. Tato válka v praxi prokázala jak je důležitá **úloha poddůstojníků**. Na nich

totiž ležela největší část vedení bojových operací. Během této války je známo mnoho hrdinských činů právě od již zmiňovaných poddůstojníků. Zde stojí za zmínku jiná věc, a to problému s mladými poddůstojníky. Z důvodu potřeby velkého množství těchto poddůstojníků pro bojové akce vytvořila armáda kandidátský kurz pro poddůstojníky. Byly vytvořeny tři větve podle oborů. Po 10 týdenním kurzu a promoci byli vojáci povýšeni do hodnosti *E - 5* a nejlepších 5% do hodnosti *E - 6*. Poté následovalo dalších 10 týdnů praxe a nasazení ve Vietnamu. Tento program byl přijat se smíšenými pocity a mnohdy velkou nevolí zejména od starších poddůstojníků. Mnoho z nich to totiž cítilo jako podkopávání prestiže celého poddůstojnického sboru.

Ve druhé polovině roku 1971 začala armáda realizovat vzdělávací systém poddůstojníků. Tento progresivní systém byl navržen k tomu aby vychovával poddůstojníky v oblastech a schopnostech potřebných ke zvýšení jejich výkonu a schopností. Skládal se ze tří úrovní :

- **nejnižší poddůstojnický kurz** poskytuje základní dovednosti ve vedení a znalosti vojenských předmětů pro úroveň skupina, družstvo,
- **střední poddůstojnický kurz** pro pokročilé studenty, jež učí odbornou terminologii a vůdcovské schopnosti,
- **nevyšší poddůstojnický kurz** připravuje starší poddůstojníky pro práci v nejvyšších poddůstojnických pozicích na štábech divize a výše.

Velký důraz na toto poddůstojnické vzdělání byl položen v roce 1986, kdy armáda stanovila základní kurz rozvoje velení na nejnižší úrovni velení, který zdůrazňuje jak vést a cvičit a také úkoly, povinnosti a úlohu poddůstojníků, jako nezbytný předpoklad pro povýšení do hodnosti rotný (*OR - 6*). Toto bylo poprvé, co se nějaký poddůstojnický kurz stal povinný pro postup do vyšší hodnosti. Do tohoto systému vzdělávání můžeme zařadit i funkční kurzy vrchních poddůstojníků rot (vrchních praporčíků rot) a kurzy pro poddůstojníky operačních štábů praporů a výše.

Armáda Spojených států přijímá do pravidelné armády rekruty od 17 do 35 let fyzického věku. Každý z poddůstojníků začíná v nejnižší hodnosti tedy *OR - 1*. Armáda

samozřejmě preferuje do tohoto sboru ty, jež získaly středoškolský diplom, ovšem neodmítá ani další kandidáty, dokonce i s trestním záznamem a odslouženými léty, vzornou službou a dalším vzděláváním nabízí očekávaný kariérní postup.

Po vstupu do armády jsou rekruti posláni k základnímu výcviku, který trvá 9 týdnů, po dokončení následuje odborná příprava, jejíž délka je různá podle odborností. Po dokončení tohoto výcviku jsou vojáci přiděleni konkrétním jednotkám a zpravidla také povýšeni do hodnosti *OR - 2*. Vojáci mají určenu minimální i maximální doby výsluhy v hodnosti. Pokud ovšem není volná funkce kde je plánována tato vyšší hodnost do které má být voják povýšen, je nutné vojáka ponechat na stejném místě se stejnou hodností, dokud se takové místo neuvolní.

Zajímavá z pohledu AČR je také funkce instruktora výcviku. Tato pozice je nabízena jen nejlepším vojákům v hodnosti *OR - 6*, tedy po několika letech služby, které je potom možno jmenovat do vyšší hodnosti. Voják by neměl sloužit ve funkci instruktora déle než dva roky v každé hodnosti. Před jmenováním vojáka do nejvyšší poddůstojnické hodnosti tedy *OR - 9* je nutné, aby tento voják měl ukončen alespoň jeden rok akreditovaného studia (DiS., Bc., apod.). Voják v hodnosti *OR - 9*, ve funkci vrchního poddůstojníka divize nebo vyšší, splňuje maximální výsluhu v hodnosti po 35 letech ve služebním poměru nebo ve věku 55 let, podle toho, co nastane dříve.

Obecně se dá říci, že Armáda Spojených států amerických dnes představuje vzor a model pro mnoho armád ze států Severoatlantické aliance. Také mnoho států z bývalého východního bloku přebírá tento jejich model nejen řízení kariér, ale i dalších standardů, což je ještě znásobeno tím, že americká armáda poskytuje těmto vojskům, ale i dalším z celého světa, možnost vojenského vzdělávání ve svých kurzech a odborných školách pro jejich studenty dle svých vlastních norem. To se pak samozřejmě odráží v názorech a chování těchto absolventů ve vlastních armádách.

2.3 Poddůstojnický sbor Armády Slovenské republiky

Armáda Slovenské republiky je naší armádě nejbližší, ať již z historického hlediska kdy jsme byli po dlouhou dobu společně součástí jednoho státu tak typem armády.

Novodobá historie Slovenska a jeho armády se začíná rokem 1993 rozdělením Československa. Dalším významným mezníkem v historii této mladé armády byl 29. březen 2004, kdy bylo Slovensko přijato do NATO. Podobně jako u nás zde fungovala základní vojenská služba, která byla zrušena v roce 2005, a od 1. ledna 2006 je armáda plně profesionální.

Tuto profesionalizaci umožnilo také přijetí nového zákona „*O štátnej službe profesionálnych vojakov ozbrojených síl Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov číslo 364/2005*“, platný od 1. září 2005. V cílových stavech (2015) má mít armáda okolo 20 000 osob, z toho 16 800 vojáků a 3 500 občanských zaměstnanců.

Tímto zákonem také vznikly 3 hodnostní sbory a to poddůstojníci a mužstvo, praporčíci a důstojníci. Poddůstojníci a mužstvo je rozděleno do 9 hodností a strukturou odpovídá již výše zmiňované normě STANAG 2116. Hodnostní sbor praporčíků tvoří 3 hodnosti a to podpraporčík, praporčík a nadpraporčík což jsou funkce, jež vykonávají vysoce odborné, zejména technické činnosti. Zde můžeme spatřovat určitou paralelu nebo vzor v armádě Spojených států

Do těchto hodností jsou vojáci vybíráni komisí pro konkurenční výběr, nejčastěji z hodností četař, rotný, po absolvování kariéřního praporčíckého kurzu. **Každý kdo vstupuje do armády musí projít základním výcvikem**, jenž trvá 9 týdnů. Během tohoto výcviku jsou všichni rekruti zařazeni v hodnosti vojín prvního stupně. Po absolvování základní přípravy je jim přiznána hodnost vojín druhého stupně, pro vojáky v hodnostním sboru mužstvo, poručík pro vojáky předurčené do důstojnických hodností. Po základní přípravě následuje odborný výcvik jednotlivce v trvání 9 – 14 týdnů podle druhu vojsk.

Kariéra a povyšování vojáků v hodnostním sboru mužstva a poddůstojníků, ovšem i důstojníků, se řídí podle již výše zmiňovaného zákona. Ve snaze o zabezpečení co nejspravedlivějšího posouzení výběru osob navržených na povýšení byl zřízen institut, jenž se nazývá **konkurenční výběr**. Tímto konkurenčním výběrem jsou selektováni profesionální vojáci a na základě výsledků jejich každoročních služebních hodnocení vybírání na povýšení a tím i k růstu v jejich další profesionální kariéře.

Zákon o státní službě profesionálních vojáků definuje konkurenční výběr jako posouzení výkonu služby profesionálních vojáků na základě služebních hodnocení a určení pořadí, které je závazné pro **vydání rozhodnutí** na:

- jmenování do hodnosti podpraporčíka,
- jmenování do hodnosti brigádního generála,
- povýšení,
- zařazení do programu udržování,
- propuštění ze služebního poměru uplynutím doby výsluhy v hodnosti.

O tom kolik profesionálních vojáků se v jednotlivých hodnostech a příslušných hodnostních sborech povýší, případně o tom kolik jich bude zařazeno do programu udržování, rozhoduje Štáb personálního managementu, jenž je organizační složkou Generálního štábu. Ten na základě informací o obsazenosti (počtech) vojáků po jednotlivých hodnostech, doby služby v hodnosti atd. určují směrná čísla po hodnostech a v rámci hodností i počty po vojenských odbornostech. Tyto směrná čísla jsou závazná pro komise pro konkurenční výběr při určení vojáků na povýšení. Možnost povýšení vojáka je podmíněná volnou funkcí, na kterou se voják ustanoví současně s povýšením.

Pokud voják byl vybrán na povýšení, ale funkce, do které má být současně povýšen není volná, voják zůstává na své původní funkci i hodnosti. Pokud voják není vybrán, případně se nemůže zúčastnit konkurenčního výběru, např. z důvodu nasazení v misi, bývá zařazen do tzv. **programu udržování**. Zákon o státní službě definuje program udržování jako: „...ponechání vojáka s jeho písemným souhlasem v dočasné státní službě nad dobu výsluhy v dosažené hodnosti s možností opakovaného zařazení do programu udržování nejdéle však do uplynutí maximální doby služby.“

Zařazení do tohoto programu je podmíněno vydáním písemného souhlasu vojáka s tímto umístěním. Pokud voják písemný souhlas nedá, jeho služební poměr skončí uplynutím doby v hodnosti. V jiném případě kdy voják nebyl komisí vybrán na povýšení nebo do programu udržování, případně deklaroval ve svém služebním hodnocení, že nechce být povýšen ani zařazen do tohoto programu jeho služební poměr skončí taktéž uplynutím doby výsluhy v hodnosti. Poslední alternativou konkurenčního výběru je v závislosti na služebním hodnocení závěr, že voják není způsobilý pro další výkon služby, což má za následek propuštění ze služebního poměru.

U poddůstojníků je další podmínkou k povýšení do vyšší hodnosti **absolvování kariérních kurzů**. Vzdělávací systém pro poddůstojníky rozděluje kariérové kurzy na čtyři části : hodnost *OR-4* (desátník) musí ke svému povýšení nejprve absolvovat vstupní poddůstojnický kurz v trvání 6 týdnů, hodnost *OR-5* (četař) zdokonalovací poddůstojnický kurz – 6 týdnů, hodnost *OR-6* (rotný) vyšší poddůstojnický kurz – 6 týdnů a hodnost *OR-8* (nadrotmistr) kurz štábních nadrotmistrů – 8 týdnů.

Dílčí závěry:

První zmínky najdeme již ve Starém zákoně, kde jsou poddůstojníci popisováni jako ti, kteří veleli 10 vojákům a pomáhali tak jejich veliteli v řízení jeho 100 lidí. V kontextu je to v podstatě definice poddůstojnického sboru. V Novém zákoně můžeme najít titul „serjeant“ když se hovoří o Římském vojsku. Římská armáda tedy již disponovala poddůstojnickým sborem. Tito legionáři dohlíželi na výcvik rekrutů, vystupování, administrativní a logistické podpůrné úkoly a velení malým jednotkám v boji.

Armáda Spojených států amerických má nejvíce popsanou historii budování armády. První ozbrojené síly vytvořili britští přistěhovalci v roce 1636, kteří postavili i první stálou organizovanou domobranu. Důležitou roly poddůstojníků v novodobé historii americké armády prokázala válka ve Vietnamu. Po jejím ukončení začala armáda realizovat vzdělávací systém, který se postupně rozvíjel a dnes má stanovená jasná pravidla pro příslušníky ozbrojené moci.

Nejblíže z historického hlediska má k naší armádě Armáda Slovenské republiky, protože jsme byli několik desetiletí součástí společného československého státu. První kroky slovenské armády tak vlastně kopírují armádu naši (transformace, vstup do NATO). Jejich transformace má, ale na rozdíl od naší armády od počátku jasně stanovená pravidla, která jsou striktně dodržována a mají velký vliv na její fungování.

3. Současný stav vzdělávání praporčického sboru v Armádě České republiky

3.1 Vymezení místa a úlohy praporčického a rotmistrovského sboru

V Československu, později, v České republice nebyl v letech 1918-2004 poddůstojnický sbor plně profesionalizován. Přestože u některých složek ozbrojených sil (např. Hradní stráž v letech 1918-1939 a 1945-1952), v různých časových obdobích, docházelo k profesionalizaci poddůstojnického sboru, nejednalo se o trvalý nebo plošný trend. K částečné profesionalizaci poddůstojnického sboru (od 1. prosince 1999 rotmistrovského sboru) začalo docházet od roku 1992. V průběhu roku 1999 byla zahájena profesionalizace poddůstojnického sboru ve větším měřítku. K plné profesionalizaci ozbrojených sil došlo 1. ledna 2005.

Hlavním důvodem k plné profesionalizace AČR bylo zejména prodloužení doby činné služby u příslušníků AČR vykonávajících nižší výkonné, technické a velitelské funkce. Pokud k tomu budou vytvořeny odpovídající podmínky pro výkon služby, **může** u profesionálních vojáků prodloužením doby činné služby dojít ke zvýšení kvality, na základě dlouhodobě získávaných zkušeností, které vojákům v základní službě chyběly.

Základním výkonným pilířem ozbrojených sil České republiky je rotmistrovský a praporčický sbor, který zodpovídá zejména za výcvik jednotlivců, osádek, obsluh, družstev a dalších malých jednotek v rámci své odbornosti. Rotmistrovský a praporčický sbor zabezpečuje transformaci rekruta ve vojáka u výcvikových útvarů a zařízení. Dále je zodpovědný za pokračování této transformace u operačních útvarů tím, že provádí výcvik, jeho analýzu a hodnocení podřízených vojáků dle standardů stanovených ve vojenských předpisech, publikacích a dalších dokumentech. Rotmistři a praporčíci jsou odpovědní za to, že výcvik podřízených vojáků je prováděn s vysokou kvalitou, s vysokým nasazením a zaměřením na poznatky ze soudobého operačního nasazení.

U operačních útvarů zodpovídá rotmistrovský a praporčický sbor za komplexní velení a řízení jednotlivců, osádek, obsluh, družstev a dalších malých jednotek v rámci své odbornosti. Rotmistři a praporčíci plánují, organizují a řídí každodenní činnost podřízených dle pokynů nadřízených důstojníků.

Rotmistrovský a praporčický sbor dále vykonává úzce specializované štábní a technické funkce v rámci své odbornosti a pomáhá nadřízeným důstojníkům v komplexním řízení dané odbornosti.

Hodnostně vyšší a služebně starší rotmistři a praporčíci metodicky a odborně řídí hodnostně nižší a služebně mladší rotmistry a praporčíky. Služebně starší rotmistři a praporčíci radí služebně mladším důstojníkům při současném zachovávání pravidel vojenské zdvořilosti a kázně.

Hlavní úlohy rotmistrovského a praporčického sboru jsou:

- zaměřit výcvik podřízených jednotlivců, osádek, obsluh, družstev a dalších malých jednotek tak, aby byl v souladu s seznamem základních úkolů jednotky nutných ke splnění cílů operace (METL),
- plánovat, organizovat a řídit činnost a provádět výcvik podřízených jednotlivců, osádek, obsluh, družstev a dalších malých jednotek,
- analyzovat a vyhodnocovat výcvik a činnost podřízených jednotlivců, osádek, obsluh, družstev a dalších malých jednotek tak, aby nadřízení důstojníci byli objektivně informováni o stavu vycvičenosti,
- vykonávat úzce specializovanou štábní a technickou činnost ve své odbornosti,
- motivovat podřízené ke kariérnímu a odbornému růstu,
- řídit kariérní a odborný růst podřízených.

3.2 Narovnání hodností - nutnost nebo nespravedlnost

Vzhledem k časovému úseku zpracování bakalářské práce došlo k tomu, že k 1. lednu 2011 proběhl přechod na novou hodnostní strukturu. Tím většina praporčků a rotmistrů měnila hodnost a tím i hodnostní označení na výložkách. Hlavní změnou ale bylo znovuzavedení hodnostních sborů mužstva a poddůstojníků. **Tomuto kroku předcházela poměrně dlouhý vývoj.**

Pro připomenutí se vrátím do roku 1999, kdy byl uveden v platnost zákon č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, v němž byly hodnosti vojín až četař určeny pro vojáky základní služby a vojáky v další činné službě. Zároveň došlo ke jmenování všech maturantů, kteří přišli z vojenských středních škol, do hodnosti podpraporčků. To byla dle mého názoru chyba a zároveň křivda vůči vojákům, kteří v té době sloužili v AČR již několik let a k této hodnosti se propracovali dlouholetou praxí. Sám jsem tuto hodnost měl a při tom jsem už měl odslouženo 12 roků v činné službě.

V rámci přechodu k plně profesionalizované armádě, která se uskutečnila 1. ledna 2005, se opomnělo na legislativní úpravu, jež by stanovila, že do hodností vojín až četař lze jmenovat vojáky z povolání. Proto nejnižší hodnost užívaná v profesionální armádě byla rotný, která se však ve skutečnosti nachází skoro uprostřed škály „stříbrných“ hodností. To způsobovalo mnoho nedorozumění, někdy i více, či méně komické situace. Příslušníci koaličních armád byli při společných cvičeních překvapeni tím, že všichni čeští vojáci jsou „seržanti“. Nad odpovědí, že prakticky **nemáme mužstvo a poddůstojníky**, se velmi podivovali. Nastávaly situace, kdy zejména američtí vojáci zdravili naše praporčky a nadpraporčky jako dvou- a tříhvězdičkové generály, přičemž nechápali, proč jsou tak mladí.

Z uvedených příkladů a dalších skutečností vznikla potřeba **právně zakotvit** mužstvo a poddůstojníky do zákona o vojácích z povolání. Ze spolupráce Vojenského historického ústavu a Vrchních praporčků vznikla i nová podoba hodnostního označení poddůstojníků a praporčků, která vychází z tradic naší armády a navazuje zejména na 30. léta minulého století.

Dnem 1. ledna 2011 vznikly „staronové“ sbory mužstva a poddůstojníků. Doplnil je sbor praporčíků. Vím, že prožíváme nelehké období, připomenu nedávné restriktce, snižování platů v rámci úsporných opatření vlády a zároveň změna, či chcete-li narovnání hodností. Vojáci vnímají všechny tyto změny citlivě. Někteří z těchto důvodů na sklonku minulého roku ukončili službu v AČR. Většina na otázku, zda souhlasí s tím, že bylo potřeba opět zavést sbory mužstva a poddůstojníků, odpovídá ano. Hned poté ale poznamenává, proč to muselo potkat právě mne?

Jak se ukazuje, nejvíce změna hodností zasáhla praporčíky a rotmistry, kteří sloužili před rokem 1999 a dotkly se jich změny již tehdy podle zákona 221/1999. Mnozí z nich začínali kariéru po absolvování vojenské střední školy v hodnosti rotmistra a **po 20 letech služby skončí např. v hodnosti rotného.**

Hodnostní příplatky u většiny vojáků zůstávají na stejné úrovni jako před změnou hodností. Avšak existuje i skupina vojáků, u kterých oproti roku 2010 dojde ke snížení tohoto příplatku. Jsou to například někteří řidiči tzv. „lakovaných“ vozidel, kteří byli v hodnosti podpraporčíka a dle RMO č. 8/2010 jim nyní náleží hodnost desátníka. Ekvivalent hodnosti desátníka je pro funkci řidič užíván i v ostatních spojeneckých armádách.

Zde je na místě zmínit i **mezinárodní aspekt** přechodu na nový hodnostní systém. Často používaný argument, kterým se snažíme změnu omluvit, je, že se tím přibližujeme ozbrojeným silám ostatních členských zemí NATO. Aliance přitom považuje tuto záležitost za **čistě národní věc**, a i z toho důvodu jsou mezi jednotlivými členskými státy velké rozdíly. Nejen při pohledu na strukturu hodností, ale i na roli a úkoly poddůstojnického a praporčíckého sboru. Je jen na jednotlivých státech, jak přiřadí svůj hodnostní systém ke standardu NATO STANAG 2116, který se hodnostmi zabývá.

Přechodem na nový hodnostní systém se vzdáváme „té naší, české cesty“ a přiřazujeme se k normálním a běžným ozbrojeným silám z celého světa.

Pravda není ani to, že současná změna nemá ve světě obdoby. Měla a má. A přímo v Evropě i v NATO. Skandinávské země se například zbavily poddůstojníků a praporčíků před několika desítkami let. Pod vlivem zkušeností především z nasazení v současných operacích už buď začaly, nebo se intenzivně připravují znovu zavádět tyto hodnostní sbory zpět do svých ozbrojených sil. A volí při tom dvě cesty – rekrutaci a převedení důstojníků do nově vznikajících sborů spojené se změnou jejich hodností. **Jistě bude zajímavé sledovat, jak budou tyto změny probíhat v praxi.**

3.3 Charakteristiky činnosti v jednotlivých hodnostech

Se změnou hodností byli definovány nové hodnostní sbory (mužstvo, poddůstojníci) a část hodností byla zrušena (štábní rotmistr, podporučík). Jak jsem už výše uvedl, této hodnostní struktura je plně slučitelná s hodnostními strukturami ozbrojených sil států NATO. Pro přehlednost uvádím jejich přehledný výčet:

a) hodnostní sbor mužstvo

- vojín, svobodník,

b) hodnostní sbor poddůstojníci

- desátník, četař, rotný,

c) hodnostní sbor praporčíci

- rotmistr, nadrotmistr, praporčík, nadpraporčík, štábní praporčík,

d) hodnostní sbor nižší důstojníci

- poručík, nadporučík, kapitán,

e) hodnostní sbor vyšší důstojníci

- major, podplukovník, plukovník,

f) hodnostní sbor generálové

- brigádní generál, generálmajor, generálporučík, armádní generál.

Nově se upravuje sbor čekatelů, tj. vojáků, kteří se teprve připravují k výkonu služby. V rámci budoucího využití a služebního zařazení v ozbrojených silách jsou názvy vojenských hodností v tomto sboru shodné s názvy vojenských hodností ostatních profesionálních vojáků. Pro vojáky, kteří se připravují k výkonu služby studiem nebo výcvikem, s výjimkou doktorského studijního programu, se stanovuje hodnostní sbor čekatelů s těmito hodnostmi:

- **vojín** – po dobu konání výcviku,
- **svobodník, desátník, četař** – po dobu studia na vojenské vyšší odborné škole a bezprostředně navazujícího výcviku,
- **svobodník, desátník, četař** – po dobu studia na vojenské vysoké škole v bakalářském studijním programu a bezprostředně navazujícího výcviku,
- **svobodník, desátník, četař, rotný, rotmistr, nadrotmistr** – po dobu studia na vojenské vysoké škole v magisterském studijním programu.

Nařízení vlády č. 203/2010 Sb., ze dne 14.6.2010 stanovilo seznam činností vojáků z povolání, které platí pro jednotlivé hodnostní sbory a vojenské hodnosti (viz. Příloha č. 2).

3.4 Vojenské střední školy

Jak jsem již uvedl v předchozí kapitole uvedl, **na základě transformačních kroků byly zrušeny Vojenské střední školy** a vznikla pouze jediná, která je v současnosti umístěna v Moravské Třebové.

Její historie se datuje již od roku 1922, kdy byla v objektu otevřena **první česká menšinová škola** ve městě (jako součást ruského reálného gymnázia). V letech 1939 - 1945 byl areál využíván jako zajatecký tábor francouzských, britských a jugoslávských důstojníků. Za uvedenou dobu jím prošlo přes 4.500 příslušníků výše uvedených armád. S některými z nich je udržován styk prostřednictvím velvyslanectví Velké Británie.

Vojenské využití současného areálu Střední technické školy Ministerstva obrany v Moravské Třebové lze datovat od roku 1934, kdy požádalo Okresní hejtmanství o umístění čs. jednotky ve městě. Od 1. 9. 1935 v objektu působilo **Státní vojenské reformované reálné gymnázium (SVRRG)**, za jehož působení byl objekt dobudován péčí vojenské správy. Za tři roky předválečné existence navštěvovalo školu přes 700 studentů, z nichž řada se zapojila do protifašistického odboje doma i v zahraničí. SVRRG bylo výběrovou střední školou mající za účel poskytnout žákům předběžné všeobecné vzdělání, jež by jim umožnilo studium na vysoké škole technické všech oborů nebo na univerzitě (mimo oboru historie, klasické filologie a teologie, kde je třeba vykonat dodatečnou zkoušku z jazyka řeckého nebo latinského) a dalo jim zároveň určitou průpravu branné výchovy před vstupem do škol na důstojníky v záloze (všech zbraní).

Od roku 1945 do roku 1947 je zde umístěno velení 1. tankového sboru. Od r. 1947 do roku 1949 11. tanková brigáda. Od podzimu 1949 v objektu začala působit **Vojenská škola Jana Žižky (VŠJŽ)**, která byla v roce 1969 přejmenována na Vojenské gymnázium Jana Žižky (VGJŽ), které zde působilo do 30. 9. 1996.

V souvislosti s celkovou reorganizací armády ČR byla v roce 1996 zřízena Střední technická škola Ministerstva obrany. **Jejím posláním se stala výchova všestranně připravených profesionálů v duchu nejlepších demokratických tradic našeho národa.** Škola spolupracuje s řadou organizací. Na prvním místě je to Československá obec legionářská, která nad ní převzala patronát. Od října 1997 nese čestný název "Škola Čs. Obce legionářské" a jako výraz ocenění spolupráce při výchově mladé generace jí byl předán legionářský prapor.

Se zápisem Střední technické školy Ministerstva obrany v Moravské Třebové do rejstříku škol a na základě rozhodnutí Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy o

udělení akreditace vzdělávacího programu pro Vyšší odbornou školu Ministerstva obrany v Moravské Třebové se dnem 1.6.2006 upravuje název Střední technické školy Ministerstva obrany v Moravské Třebové na:

Vojenská střední škola a Vyšší odborná škola Ministerstva obrany v Moravské Třebové.

Průběh studia, studijní obory a požadavky na uchazeče jsem na základě dostupných informací přehledně zpracoval a uvedl v Příloze č. 3.

3.5 Vojenská akademie ve Vyškově

Vojenská akademie

Vojenská akademie vznikla 1.7.1996 jako resortní vzdělávací zařízení GŠ AČR. Akademie připravuje poddůstojníky, praporčíky a důstojníky pro výkon základních funkcí v odbornostech pozemního vojska od stupně velitele družstva po stupeň rota a příslušníky velitelství a štábů v praporčických hodnostech na stupni rota, prapor a brigáda. Jednotlivé poddůstojnické, praporčické a důstojnické kurzy jsou organizovány v rozsahu 1 až 10 měsíců

Udělením výše uvedeného názvu byla připomenuta existence Vojenské akademie v Hranicích připravující v letech 1920 - 1939 a 1945 - 1950 důstojníky čs. Armády na výkon základních velitelských funkcí.

Tradice zrušené hranické akademie ovšem spíše patří bývalé Vysoké vojenské škole pozemního vojska ve Vyškově, protože jednou ze škol, které se v minulosti do ní včlenily, bylo v roce 1958 Pěchotní učiliště z Lipníku nad Bečvou. Zmíněné učiliště vzniklo v téže posádce v roce 1950 jako Pěchotní vojenská akademie, vyčleněním posluchačů pěchotního směru z rušené Vojenské akademie Hranice.

Mezi držitele historických názvů patří i Vojenská akademie ve Vyškově, které prezident republiky 28.10.1999 udělil pojmenování „Hranických akademiků“. Vojenská akademie zanikla jako samostatný subjekt k 31.12.2008, ale její název zůstal zachován v nové organizační struktuře Velitelství výcviku- Vojenské akademie. Prvním velitelem byl plk. gšt. Ing. Vladimír Sova. Dne 26.10.1999 by Vojenské akademii předán vojenský prapor.

Velitelství výcviku – Vojenská akademie

1.1.2009 vzniká nově Velitelství výcviku – Vojenská akademie (VeV-VA) a je předurčena k zajišťování rozvoje doktrinní soustavy v AČR, k organizaci a provádění základní, odborné a speciální přípravy, kariérového vojenského vzdělávání a výcviku důstojníků, praporčíků a rotmistřů a přípravy příslušníků aktivní zálohy, k zajišťování modernizace a rozvoje výcvikových zařízení VVP AČR, simulačních a trenažerových technologií AČR a k plánování využití učebně výcvikových zařízení pro výcvik jednotek a útvarů (svazků) druhů vojsk a sil AČR a NATO a vytváření podmínek pro činnost součástí zahraničních armád. VeV-VA je resortním vzdělávacím a výcvikovým zařízením (resortní školou) Ministerstva obrany ČR.

Hlavní úkoly v oblasti přípravy personálu jsou:

- řídit a organizovat základní výcvik, odbornou a speciální přípravu vojenských profesionálů a přípravu příslušníků aktivní zálohy pro potřeby AČR v požadovaných oborech a odbornostech,
- realizovat úkoly vojenského kariérového vzdělávání a výcviku v AČR v rozsahu své působnosti včetně přípravy studentů a absolventů studijních programů Univerzity obrany (aplikační kurzy),
- zabezpečovat podporu přípravy velitelů a štábů před vysláním do zahraničních misí a přípravu příslušníků AČR k výkonu funkcí ve strukturách NATO a EU,
- řídit a organizovat kurzy zvládání krizových situací pro občanský personál NATO před vysláním do misí a kurzy pro novináře a diplomaty před výjezdem do krizových oblastí,

- v souladu s memorandem mezi Českou republikou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska zajišťovat součinnost a logistickou podporu při zabezpečování činnosti a výcviku, prováděného Britským vojenským poradním a výcvikovým týmem v České republice (British Military Advisory and Training Team – BMATT CZ),
- zajišťovat zavádění nových teoretických poznatků a praktických zkušeností do přípravy osob a jednotek na základě získávání a vyhodnocování výsledků experimentů a výzkumu armád členských států NATO,
- zpracovávat programy přípravy (učební plány) a stanovovat jejich obsah v rozsahu své působnosti,
- analyzovat výsledky a efektivnost přípravy příslušníků AČR a průběžně aktualizovat obsah a programy přípravy (učební plány),
- zajišťovat odborný růst a zvyšování kvalifikace učitelů, lektorů a instruktorů výcviku,
- zajišťovat informační podporu vzdělávání a výcviku včetně tvorby výukových a výcvikových pomůcek s využitím informačních technologií.

Hlavní úkoly v oblasti rozvoje systému přípravy personálu:

- rozvíjet systém přípravy příslušníků AČR, spolupracovat se složkami MO ČR na tvorbě dokumentů AČR, řešících tuto oblast,
- rozvíjet formy a metody výuky a výcviku při přípravě rotmistrů, praporčíků a nižších důstojníků AČR,
- podílet se na tvorbě interních normativních aktů k uskutečňování a zabezpečování přípravy příslušníků AČR,
- plnit koordinační roli s GŠ AČR a operačními velitelstvími s důrazem na oblast přípravy příslušníků AČR, využití výcvikových zařízení a tvorbu vojenských předpisů a vojenských publikací (doktrín),
- stanovovat a aktualizovat finanční prostředky v rámci programového financování AČR pro zabezpečení přípravy příslušníků AČR a ostatních činností VeV-VA v souladu se Střednědobým plánem činnosti a rozvoje MO,
- podílet se na rozvoji moderních metod vzdělávání a výcviku včetně distančních forem vzdělávání a výcviku s důrazem na rozvoj e-learningu,

- organizovat odborné konference a semináře k podpoře řešení úkolů a výměny zkušeností z oblasti přípravy příslušníků AČR.

Hlavní úkoly v oblasti koncepce a rozvoje doktrinní soustavy:

- v součinnosti s pracovišti (sekcemi) GŠ AČR rozvíjet doktrinní soustavu AČR, vytvářet (zpracovávat) a novelizovat vojenské předpisy a publikace v oblasti operačního a bojového použití druhů vojsk,
- analyzovat a aplikovat standardy NATO v oblasti operačního a bojového použití druhů vojsk a služeb AČR,
- analyzovat trendy vývoje ve vojenství v oblasti bojového (operačního) použití druhů vojsk a služeb s důrazem na pozemní a vzdušné síly a předkládat návrhy a doporučení v oblasti změn organizačních struktur, operačního a bojového použití druhů vojsk AČR a jejich výzbroje, zejména při tvorbě návrhů vojenských předpisů, služebních pomůcek a vojenských publikací (INA),
- analyzovat průběh soudobých operací v krizových oblastech a na základě poznatků a závěrů z nich vyvozených předkládat návrhy a doporučení změn v oblastech přípravy personálu AČR,
- zastupovat AČR při jednání pracovních skupin NATO, vytvářených pro tvorbu a novelizaci společných spojeneckých doktrín NATO,
- plnit funkci Národního centra pro experimentování a rozvoj operačního použití aliančních sil (NATO Concept Development and Experimentation CD&E),
- v oblasti získávání poznatků a využívání zkušeností zajišťovat soustředování, třídění, analýzu a zpřístupňování poznatků a zkušeností z operací a významných cvičení vojsk a štábů.

V současnosti nabízí VeV – VA zhruba 920 kurzů pro cca 35 různých druhů odborností. V Příloze č. 4 je zpracován přehled absolventů těchto kurzů za rok 2010.

3.6 Malá, moderní a vzdělaná – fikce nebo blízká budoucnost

Píše se rok 2011 a o reorganizaci armády se hovoří s mírnými přestávkami už 21 roků. Pominu velký transformační proces po roce 1989 a chci se věnovat až situaci od vzniku samostatné Armády České republiky v roce 1993.

Armáda ČR v době svého vzniku v roce 1993 čítala více než sto tisíc vojáků. V následujících letech prošla složitým procesem redukce početních stavů a vytváření nových organizačních struktur. V roce přijetí České republiky do NATO (1999) armádu tvořilo přibližně 23 000 vojáků z povolání a 33 000 vojáků v základní službě. Početní stavy se dále snižovaly v souvislosti s rozsáhlou armádní reformou.

Vláda České republiky na svém zasedání dne 13.11.2002 schválila materiál „Koncepce výstavby profesionální AČR a mobilizace ozbrojených sil ČR“. Tuto reformu připravil ministr obrany Jaroslav Tvrdík spolu s Ing. Jaroslavem Škopkem, náměstkem ministra obrany pro reformu ozbrojených sil ČR. Reforma počítala se snížením početního stavu armády ze 70 000 vojáků a občanských zaměstnanců na 45 000 do roku 2006, postupnou profesionalizací armády a podstatným snížením počtu posádek a likvidací nadbytečných zásob. Měla být ukončena v roce 2012 dosažením cílových operačních schopností, úplnou profesionalizací a dosažením cílového stavu posádek a dislokačních míst. Reforma ovšem předpokládala hospodaření s finančními prostředky 2,2% HDP.

Nižší rozpočet resortu vedl k odstoupení stávajícího vedení Ministerstva obrany. Proto vláda České republiky dne 12. listopadu 2003 schválila svým usnesením č. 1154 „Koncepci výstavby profesionální Armády České republiky a mobilizace ozbrojených sil České republiky, přepracovaná na změněný zdrojový rámec.“

Koncepce stanovovala základní úkoly ozbrojených sil:

- bránit území ČR s maximálním využitím systému kolektivní obrany,
- zabezpečit účast v operacích mimo území ČR silami předurčenými pro operace pod vedením NATO, EU a jiných,

- organizací a pro koaliční operace, zabezpečit střežení vzdušného prostoru ČR,
- zabezpečit přijetí sil NATO v případě vzniku nebezpečí vojenského ohrožení teritoria ČR nebo bezpečnosti Aliance,
- zabezpečit splnění úkolů při nevojenských ohroženích ČR a úkolů vyplývajících z platných zákonů ČR.

Tato koncepce také připravila ukončení základní vojenské služby již v roce 2004 a stanovila cílové počty personálu, od roku 2008 přibližně 26 200 vojáků a 8800 civilních zaměstnanců. Podíl jednotlivých hodnostních sborů na počtu vojáků byl stanoven rozmezí 15 až 25 % důstojníků, 25 až 35 % praporčků a 40 až 60 % poddůstojníků. Předpokládaná struktura personálu znamenala značné snížení počtu důstojníků a občanských zaměstnanců a nárůst počtu praporčků a v podstatě úplnou výstavbu poddůstojnického sboru. **Z této koncepce prakticky vycházíme dodnes.**

Bílá kniha o obraně

„Bílá kniha – strategický dokument, který mapuje a zároveň pojmenovává skutečný stav v rezortu (nejenom obrany), na základě širší diskuze odborníků z oboru i mimo něj, vytváří doporučení k řešení současného stavu a publikuje doporučení do budoucna.“

„Bílou knihu“ Ministerstva obrany připravovala od loňského září patnáctičlenná komise expertů v čele s Jiřím Šedivým, prvním náměstkem ministra obrany. Na přípravě dokumentu se podílelo přes sto lidí, odborná i laická veřejnost, dokument byl konzultován i se zástupci Parlamentu. „Jsem rád, že pracovní skupiny byly civilně-vojenské. Zasluhou toho mezi námi vzniká nová kvalita vztahů, opět si začínáme navzájem věřit,“ uvedl ministr obrany.

V druhé polovině dubna letošního roku oficiálně představil Ministr obrany ČR Alexandr Vondra „Bílou knihu,“ dokument, který popisuje, jak by mělo ministerstvo obrany a Armáda České republiky fungovat v budoucnosti.

Podle autorů Bílé knihy je situace vážná!

„Není to radostné čtení, ale je potřeba pojmenovat věci tak, jak jsou,“ řekl na shromáždění téměř padesátky velitelů Alexandr Vondra a požádal je, aby svým vojákům cíle „Bílé knihy“ a změny vysvětlovali.

„Realizace kroků bude bolet nás, i vás, ale jsme připravení do toho jít. Finančních prostředků je málo a nemůžeme si dovolit je vynakládat nehospodárně,“ připojil Náčelník Generálního štábu AČR armádní generál Vlastimil Pícek.

Tvůrci dokumentu došli k několika hlavním zjištěním. Z analýz například vyplynulo, že se AČR v budoucnu bude potýkat s nedostatkem personálu. V současné době slouží v armádě kolem 22 tisíc vojáků, podle platných dokumentů by to ale mělo být 26 200 vojáků. „Z demografického vývoje vyplývá, že se bude snižovat počet osob ve skupině, která by připadala v úvahu pro doplňování ozbrojených sil. V letech 2015 – 2020 budeme moci vybírat zhruba z polovičního vzorku než tomu bylo v 90. letech,“ řekl dnes Vondra. Upozornil také na skutečnost, že vojáci, kteří vstupovali do armády v 90. letech, již odsloužili potřebný počet let pro nárok na výsluhový příspěvek a další snižování finančních náležitostí nejspíš vyvolá jejich hromadný odchod.

Česká armáda také ztrácí konkurenceschopnost na trhu práce a stárne. Od roku 2004, kdy byla zrušena základní vojenská služba, se například průměrný věk u praporčíků posunul z 29 na 35 let, u poddůstojníků a mužstva z 23 na 28 let.

Bílá kniha dále upozorňuje na vnitřní dluh, který se kvůli nesystémovým investicím a některým předraženým zakázkám nahromadil v uplynulém desetiletí. „Autoři tento dluh ve výzbroji, technice, materiálu a nemovité infrastruktuře odhadují na 80 – 90 miliard korun,“ řekl Alexandr Vondra.

Scénáře dalšího možného vývoje

Podle ministra obrany je nejdůležitějším úkolem udržet stabilitu rozpočtu a nedopustit jeho další snižování. Bílá kniha předkládá tři možné scénáře budoucnosti české armády:

- **nejpesimističtější** může nastat v případě, že bude zachována současná výše rozpočtu, bude pokračovat stárnutí personálu i techniky a schopnosti armády budou postupně upadat. „Výsledkem bude, že koncem roku 2020 bude z našich ozbrojených sil jakési torzo neschopné plnit základní role a funkce,“ uvedl Vondra a upozornil, že by tím také došlo k rezignaci na politicko-vojenské ambice obsažené ve vojenské strategii.

- **stabilizační** počítá s mírným navýšením rozpočtu o 5 – 8 % v letech 2012 až 2015. „Budeme moci maximálně udržet současný stav schopností, dosažení plných operačních schopností by se však odložilo na neurčito.“

- **růstový** by si vyžádal radikální zvýšení rozpočtu, to však Alexandr Vondra nepředpokládá. „Bylo by to hezké, ale nerealistické. Situace zde to neumožňuje a ani výhled v Evropě není příznivý. Že nastane v Evropě ráj na zemi není pravděpodobné. Zároveň je to ale o důvod víc, proč udržet armádu.“

Ze závěrů Bílé knihy a z komentářů našich nejvyšších funkcionářů je jasné, že současný stav není dobrý. Toto objevené zjištění není nic nového. Lidé jako já, kteří sloužíme v armádě více než 20 let jsme prošli všemi těmito peripetemi a stav si plně uvědomujeme. Je nám neustále slibováno (vždy s novým vedením a novou koncepcí), že se chystají změny a ať zatneme zuby, že pomyslné světlo na konci tunelu je už vidět. Nemyslím si to – tento názor zastávám nejen já, ale i spousta mých kolegů.

Závěrem této poslední kapitoly bych chtěl dodat, že i přes současný stav hodlám pokračovat ve své práci Vojáka z povolání a doufám, že se za nějaký rok situace změní, politikové si uvědomí, že vše, hlavně víra lidí v pozitivní změny není nekonečná a armáda půjde směrem „Kupředu, zpátky ni krok.“ Myslím, že tuto otřepanou a zprofanovanou frázi na konec jsem si mohl odpustit, ale je opravdu na místě.

Dílčí závěry:

V roce 2005 při přechodu na plně profesionální armádu byl položen důraz na rotmistrovský a praporčický sbor. Byly jim zde přesně stanoveny úkoly a podle nich se začalo postupovat. V euforii z této profesionalizace se jaksi zapomnělo, že mužstvo, které tvořili Vojáci v základní službě přestalo existovat. Stali jsme se proto armádou, která je plná zbytečně vysokých hodností. Potíže, hlavně při komunikaci se zahraničními partnery začaly narůstat.

O znovuzavedení běžného systému mužstvo, poddůstojníci a praporčíci se dlouho, jak je u nás zvykem jen diskutovalo. Až k 1.1.2011 tato změna konečně nastala. Byly nastaveny nové definice hodnostních sborů a také jim nově stanoveny i seznamy činností.

Transformací prošlo i vojenské školství. Střední a vyšší odborné vzdělání reprezentuje jediná škola a to Vojenská střední škola a Vyšší odborná škola Ministerstva obrany v Moravské Třebové. Nabídka vzdělávání na této škole, dle mínění našich hlavních představitelů odpovídá potřebám a možnostem naší armády. O nutnosti její další existence by se dalo dlouze spekulovat.

Nezastupitelnou úlohu v současném vzdělávání sehrává Velitelství Výcviku-Vojenská akademie ve Vyškově. Organizuje a provádí základní, odbornou a speciální přípravu, kariérové vojenské vzdělávání a výcviku důstojníků, praporčků a rotmistrů a přípravu příslušníků aktivní zálohy. Zároveň vytváří podmínky pro činnost součástí zahraničních armád.

Bílá kniha armády pojmenovává současný stav rezortu a vydává doporučení k jejímu dalšímu směřování. Nutno podotknout, že o tom, jaký bude výsledek, následně rozhodnou politici a ze zkušeností víme, že ne vždy se to povede. Vše bude záviset na finančních možnostech státu a schopnosti vedení Ministerstva obrany tyto svoje vize a potřeby prosadit.

Závěr

Evropa a celý svět prochází v posledních letech rozsáhlými změnami. Tyto změny jsou založeny na rozvoji vědy a techniky a na ekonomickém růstu spojeném s dynamikou inovací posledních desetiletí. Z toho vyplývají větší nároky na přípravu a rozvoj lidských zdrojů. To vyžaduje neustálé obnovování znalostí, dovedností a získávání nových kvalifikací. Dalším klíčovým jevem, který ovlivňuje a bude čím dál více ovlivňovat úroveň vzdělávání je prudký rozvoj informačních a komunikačních technologií. Přípravě lidských zdrojů věnuje rezort obrany značnou pozornost.

Cílem mé Bakalářské práce bylo zmapovat vývoj armády od jejího vzniku v roce 1918, zhodnotit počátky jejího budování, ale hlavně popsat způsob budování vojenských vzdělávacích institucí.

Zaměřil jsem se na počáteční léta jejich budování, důraz jsem zde položil na Vojenskou akademii v Hranicích na Moravě. Ona měla v počátku formování našeho státu důležitou roli hlavně ve výchově k vlastenectví, bojovému umění a k hrdosti na příslušnost k Československé republice. Desítky jejich absolventů zúročili svoje nabyté poznatky a pomohli k jejímu rozvoji, ale hlavně obstáli ve zkoušce největší – v bojích v Druhé světové válce.

Každý popisovaný problém by měl mít i srovnání s tím, jak ho řešili a řeší i jiní, a tak zde nastupuje popis fungování vzdělávání i v jiných armádách. V mém případě jsem si vybral Armádu Spojených států pro její historii i způsob propracovanosti vzdělávání a s tím související řízení kariér jejich příslušníků. Z důvodu společné historie, stejné startovací čáry a podobné mentality našich národů jsem pro druhé srovnání zvolil Armádu Slovenské republiky.

Postup změn naplno zasáhl i strukturu budování Armády České republiky. Změna struktury hodnostních sborů, kde konečně snad je položen důraz na ty základní funkce, znamená i potřebu jejího dalšího vzdělávání. Důraz je zde zaměřen na rezortní vzdělávání – zde hraje důležitou roli Velitelství výcviku – Vojenská akademie ve Vyškově, která navazuje na to nejlepší z tradic své jmenovkyně z Hranic na Moravě.

V současném systému nelze opomenout i Vojenskou střední školu a Vyšší odbornou školu Ministerstva obrany v Moravské Třebové.

V konečném zhodnocení problematiky tématu mojí Bakalářské práce jsem dospěl k závěrům, že potřebnost dalších a mnohem hlubších změn je evidentní. Slovenská republika měla po rozpadu republiky stejnou startovací čáru, horší ekonomické a politické problémy, ovšem výsledek je daleko lepší než u nás. Zákon „O štátnej službe profesionálných vojakov“ č. 364/2005, platný od 1. září 2005 je základní dokument který umožnil jasné a přesné fungování jejich armády.

Nastavení systému vzdělávání je na půlce cesty. Ta **první půlka** je dobrá a přesně odpovídá potřebám vzdělávání základních a tím nejdůležitějších funkcí (mužstvo, rotmistři) v armádě. Rezortní škola ve Vyškově nabízí to spektrum vzdělávání které je potřeba. U praporčického sboru jsem rozpolcen, neboť stále častěji vystupuje do popředí nutnost jejich vzdělání jinou formou a to studiem na vysoké škole.

Druhá půle cesty je zamyšlení nad fungováním Vojenské střední školy v Moravské Třebové. Zde si myslím, že její význam pro potřeby vzdělávání je sporný. Spektrum oborů nahrává tomu, že je potřeba rychlé diskuze o jejím zrušení. Takto obecně vzdělané posluchače, které tato škola produkuje je schopna armáda přijmout přes rekruční procesy a v systému kariérových kurzů je vyškolit a nasměrovat na přesně potřebná místa. Ač nejsem ekonom, myslím, že tento proces je i daleko levnější než stávající stav financování této střední školy.

Součástí druhé půle je i přehodnocení vysokoškolského vzdělávání v rezortu. Univerzitu obrany v Brně je dle mého názoru potřeba změnit. Nejdříve je potřeba redukce ekonomických oborů, které nabízí všechny civilní vysoké školy. Dále vzdělávání na „lékařské fakultě v Hradci Králové“ je pro potřeby naší Vojenské zdravotní služby naddimenzované. V poslední řadě je to Katedra vojenské tělovýchovy při FTVS UK v Praze. Potřeba tělovýchovných specialistů u vojenských útvarů s tímto druhem vzděláním je omezená.

Resumé

Tato práce je věnována tématu vzdělávání mužstva, poddůstojníků a praporčíků v Armádě České republiky a to jak vzdělávání ve školských zařízeních, tak i vzdělávání celoživotnímu.

V první kapitole popisují počátky budování československé armády. Mapují zde také historii významného vzdělávacího institutu a to Vojenské akademie v Hranicích na Moravě a nakonec se zabývám transformací vojenského školství po listopadu 1989.

Druhá kapitola se zabývá vznikem a významem základního pilíře každé armády – poddůstojnického sboru. Věnuji zde pozornost americké armádě jako vzoru budování poddůstojnického sboru a také našeho nejbližšího souseda, se kterým máme společnou historii a to slovenským ozbrojeným silám.

Kapitola třetí se věnuje vymezení místa a úlohy základních funkcí v rámci rezortu obrany. Charakterizují současný stav v naší armádě po provedené změně na počátku letošního roku, podávám obraz fungování vzdělávání v našich středních školách a také se zaměřuji na profesní vzdělávání. Poslední podkapitola je věnována nejaktuálnějšímu dokumentu v současné armádě – Bílé knize, která nastiňuje kam bychom měli směřovat

Závěrem shrnuji své poznatky z celé práce takto: kvalitně nastavený systém vzdělávání nižších funkcí v naší armádě musí zákonitě znamenat posun v její funkčnosti, ochotě lidí v ní pracovat a dále se vzdělávat. Tím se bude i v budoucnu zvyšovat její prestiž v očích našich partnerů v NATO, ale i u naší veřejnosti.

Anotace

František Španěl, Systém vzdělávání praporčíků v Armádě České republiky. Brno, (Bakalářská práce). Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, Institut mezioborových studií, 2011, 47 stran textu, 18 stran příloh.

Tato práce je věnována problematice vzdělávání základních funkcí v Armádě České republiky. Cílem práce je nastínění fungování vzdělávací soustavy v rezortu obrany, její minulé i současné možnosti a také možný výhled do budoucnosti.

Klíčová slova

Voják, armáda, profesionalizace, poddůstojnický sbor, vojenské vzdělávání, kariérové kurzy, celoživotní vzdělávání, moderní a vzdělaná armáda.

Annotation

This work is devoted education problem of basic functions in The Army of the Czech republik. Goal of this work is to outline how the educational system in department of defence works, possibilities of this system both in the past and at the present time and the outlook for the future.

Keywords

Soldier, professionalization, noncommissioned staff, military education, transformation, career courses, lifelong learning, modern and well – educated army.

Seznam použité literatury

1. Bílek, J. a kol.: *Vojenské dějiny Československa II. Díl*, Naše vojsko 1987
2. Bílek, J. a kol.: *Vojenské dějiny Československa III. Díl*, Naše vojsko 1987
3. Bureš, V.: *Historie základní vojenské služby v českých zemích*, MO ČR 2001
4. Fiury, M.: *Historie vybraných armád a jejich systém řízení kariér (diplomová práce)*, Brno 2008
5. Hanzlík, F. a kol.: *Historie a současnost*, MO ČR 2002
6. Majer, P.: *Vojenská akademie Hranice na Moravě*, Magnet-Press 1991
7. Minařík, P., Šrámek, P.: *Československá armáda*, Naše vojsko 1995
8. Pohunek, F.: *Československá armáda v bojích na Slovensku a na Těšínsku*, Praha : Orbis, 1938.
9. Rákosník, Z.: *Historie vojenského školství ve Vyškově*, VVŠ PV 1996
10. Svaz čs. rotmistrů.: *Poslání československého rotmistra*, Praha – Bubeneč 1927
11. Šteidler, F., Kubala, E.: *Složky československé armády na sklonku r.1918 a počátku r.1919*, Praha : Orbis, 1938
12. Koncepce přípravy v kariérových odborných kurzech, Vyškov, VA 2009
13. Koncepční zásady kariérního řádu, Praha, Sekce personální MO 2004
14. časopisy A report
15. časopisy Profil
16. časopisy Vojenské rozhledy
17. <http://www.armada.vojenstvi.cz/>
18. <http://www.army.cz/>
19. <http://www.mosr.sk/>
20. <http://www.vedeme.cz/>
21. <http://www.vojenskaskola.cz/>
22. <http://www.vsmt.cz/>
23. <http://cs.wikipedia.org/>

Seznam příloh

Příloha 1: Hodnostní ekvivalenty států NATO podle normy STANAG 2116

Příloha 2: Charakteristika činností vojáků z povolání stanovených pro hodnostní sbory a vojenské hodnosti

Příloha 3: Přehled studijních oborů na Vojenské střední škole a Vyšší odborná škola Ministerstva obrany v Moravské Třebové

Příloha 4: Počty úspěšných účastníků kurzů v roce 2010 podle zaměření kurzu, příslušnosti ke službě a pohlaví

Přílohy

Příloha 1:

Hodnostní ekvivalenty států NATO podle normy STANAG 2116

Hodn. (kód NATO)	Armáda U.S. Army	Armáda Velké Británie	Ozbrojené síly Slovenské republiky	Armáda České republiky
OR - 9	Sergeant Major of the Army, Command Sergeant Major, Sergeant Major	Warrant Officer First Class	štábný nadrotmajster	štábní praporčík
OR - 8	First Sergeant, Master Sergeant	Warrant Officer Second Class	nadrotmajster	nadpraporčík
OR - 7	Sergeant First Class	Staff Sergeant	rotmajster	praporčík
OR - 6	Staff Sergeant	Sergeant	rotný	nadrotmistr
OR - 5	Sergeant		čatár	rotmistr
OR - 4	Corporal, Specialist	Corporal	desiatnik	rotný
OR - 3	Private First Class	Lance Corporal	slobodník	četař
OR - 2	Private (PV1)	Private (Class 1- 3)	vojak 2.stupňa	svobodník,desátník
OR - 1	Private (PV2)	Private (Class 4)	vojak 1.stupňa	Vojín

Příloha 2:

Charakteristika činností vojáků z povolání stanovených pro hodnostní sbory a vojenské hodnosti mužstvo, poddůstojníci a praporčíci

(příloha k nařízení vlády č. 203/ 2010 Sb., ze dne 14.6.2010).

I. Hodnostní sbor **mužstvo**

1. Vojenská hodnost: **vojín**

a) základní výcvik po povolání do služebního poměru (přípravná služba)

2. Vojenská hodnost: **svobodník**

a) **výkon odborných činností v rámci nižší jednotky** (mladší pracovník)

b) obsluha a údržba zbraňového systému, časování střelby (časovač děla)

c) obsluha, údržba a střelba ze zbraně (kulometník, pancéřovník, střelec)

d) obsluha a roznáška stravy

e) základní montáž a opravy strojů a strojních zařízení (mladší elektromechanik, mladší mechanik)

f) vedení výcviku, výkon sportovní činnosti a sportovní reprezentace (mladší instruktor)

g) opravy a výdej vojenské výstroje (mladší krejčí)

h) výroba a výdej stravy (mladší kuchař)

i) řízení, obsluha a údržba vojenské techniky, jednoduchých strojů a strojních zařízení (mladší operátor, řidič, strojník)

j) provádění ochrany a strážní činnosti a obrany objektů za pomoci služebního psa (mladší psovod)

k) zajišťování provozu skladu (mladší skladník)

l) kontrola munice a nabíjení zbraňového systému (nabíječ)

m) nošení munice k zbraňovému systému (nosič střeliva)

n) obsluha a údržba prostředku pro provádění dekontaminace (odmořovač)

o) pomocné práce při obsluze, údržbě a střelbě ze zbraňového systému (pomocník)

p) provádění průzkumné činnosti (průzkumník)

- q) pomocné a obslužné činnosti, podíl na poskytování základní ošetrovatelské péče (sanitář)
- r) pomocné práce při obsluze a údržbě vojenské spojovací techniky (stavěč)
- s) provádění ochrany a strážní činnosti a obrany objektů, plnění specifických úkolů Hradní stráže (strážný)
- t) obsluha a údržba prostředků při záchranářské činnosti (záchranář)
- u) provádění základních ženižních a stavebních prací (ženista)

II. Hodnostní sbor **poddůstojníci**

1. Vojenská hodnost: **desátník**

- a) **výkon odborných činností v rámci nižší jednotky** (pracovník)
- b) obsluha a údržba prostředků pro monitorování atmosféry nebo pro monitorování radiační a chemické situace (aerolog, dozimetrista)
- c) obsluha a roznáška stravy (číšník)
- d) základní montáž, opravy a seřizování strojů a strojních zařízení (elektromechanik, mechanik)
- e) provádění hasebních a záchranných prací (hasič)
- f) vedení výcviku, výkon sportovní činnosti a sportovní reprezentace (instruktor)
- g) technologicky náročné opravy a výdej vojenské výstroje (krejčí)
- h) výroba a výdej technologicky náročné stravy (kuchař)
- i) provádění rozborů jednoduchými metodami (laborant)
- j) provádění stanovaných druhů léčebných masáží a stanovených postupů rehabilitace, provádění jednoduchých úkonů v rámci léčebné tělesné výchovy, fyzikální terapie a při léčbě prací (masér)
- k) pravidelné a nepravidelné měření a pozorování meteorologických prvků a jevů (meteorolog)
- l) obsluha, údržba a střelba ze zbraně, speciální odstřelovací zbraně nebo zbraňového systému (odstřelovač, starší střelec, střelec – operátor)
- m) řízení, obsluha a údržba vojenské techniky, složitějších strojů, nádstavů a strojních zařízení (operátor, starší řidič, starší strojník)
- n) základní ošetrovatelská péče vykonávaná pod odborným vedením (ošetrovatel)
- o) provádění potápěčských prací pod vodou (potápěč)

- p) provádění ochrany a strážní činnosti a obrany objektů za pomoci služebního psa (psovod)
- q) sběr a svoz raněných z bojiště, poskytování první pomoci raněným, výkon pomocných prací na obvažišti (sběrač raněných)
- r) zajišťování provozu skladu, příjem a výdej materiálu (skladník)
- s) provádění specializovaných činností ochranné služby při plnění specifických úkolů Hradní stráže (specialista ochranné služby)
- t) obsluha a údržba speciálních prostředků pro provádění dekontaminace (starší odmořovač)
- u) příprava podkladů a prvků střelby pro řízení palby dělostřelecké jednotky, vyhodnocování a analýza dělostřeleckého průzkumu (starší počtář, vyhodnocovač)
- v) provádění průzkumné činnosti (starší průzkumník)
- w) pomocné práce při obsluze a údržbě vojenské spojovací techniky (starší stavěč)
- x) provádění ochrany a strážní činnosti a obrany objektů, plnění specifických úkolů Hradní stráže (starší strážný)
- y) obsluha a údržba prostředků při vyhledávání a záchranářské činnosti (starší záchranář)
- z) provádění ženijních a stavebních prací za pomoci ženijní techniky (starší ženista)

2. Vojenská hodnost: četař

- a) **výkon specializovaných činností v rámci nižší jednotky** (starší pracovník)
- b) stanovení diagnostiky, montáž, opravy a seřizování ručních, lafetovaných a výcvikových zbraní nebo dělostřelecké výzbroje a zbraňových systémů Dělmistr, zbrojář)
- c) obsluha pozorovacích přístrojů a přístrojů pro vedení přesné střelby na důležité cíle, zamíření zbraně na cíl, vyhodnocování a analýza dělostřeleckého nebo optoelektronického průzkumu (mířič, starší vyhodnocovač)
- d) provádění speciální průzkumné činnosti (průzkumník – specialista)
- e) vyhledávání a částečné odkrývání nebezpečné a nevybuchlé munice, výbušnin a výbušných předmětů (pyrotechnik)
- f) řízení a organizace práce ve skladu, zajišťování provozu skladu, samostatný příjem a výdej materiálu (správce skladu, starší skladník)

- g) obsluha a údržba speciálních prostředků pro monitorování atmosféry nebo pro monitorování radiační a chemické situace (starší aerolog, starší dozimetrista)
- h) stanovení diagnostiky, montáž, opravy a seřizování strojů a strojních zařízení (starší elektromechanik, starší mechanik)
- i) provádění hasebních a záchranných prací za pomoci speciální techniky (starší hasič)
- j) vedení a organizace speciálního výcviku, výkon sportovní činnosti a sportovní reprezentace (starší instruktor)
- k) organizace práce při výrobě a výdeji stravy (starší kuchař)
- l) provádění rozborů jednoduchými metodami a jejich vyhodnocování (starší laborant)
- m) pravidelné a nepravidelné měření a pozorování meteorologických prvků a jevů a jejich vyhodnocování (starší meteorolog)
- n) ničení nebo narušování určených objektů nebo cílů v týlu protivníka, plnění specifických úkolů Hradní stráže (starší odstřelovač)
- o) řízení, obsluha a údržba vojenské techniky, speciálních strojů, nástaveb a strojních zařízení (starší operátor, starší řidič - specialista, starší strojník - specialista)
- p) zabezpečení bezpečnosti letového provozu v oblasti prevence střetu letounů s ptáky a zvěří (starší ornitolog)
- q) specializovaná ošetrovatelská péče vykonávaná pod odborným vedením (starší ošetrovatel)
- r) provádění specializovaných potápěčských prací pod vodou (starší potápěč)
- s) provádění ochrany a strážní činnosti a obrany speciálních objektů za pomoci služebního psa (starší psovod)
- t) sběr a svoz raněných z bojiště, poskytování první pomoci raněným, výkon pomocných prací na obvazišti (starší sběrač raněných)
- u) provádění specializovaných činností ochranné služby při plnění specifických úkolů Hradní stráže, provádění základních úkolů policejní ochrany objektů zvláštní důležitosti (starší specialista ochranné služby)
- v) provádění ochrany a strážní činnosti a obrany speciálních objektů, plnění specifických úkolů Hradní stráže (starší strážný - specialista)
- w) provádění speciálních ženíjních a stavebních prací za pomoci speciální ženíjní techniky (starší ženista – specialista)
- x) provádění uceleného souboru účetních operací, zpracování účetních dokladů, účetních knih a ostatních účetních písemností (účetovatel)

- y) komplexní řízení a velení kompletu, osádce, provozovně, roji, stanici nebo vyprošťovacímu vozidlu (velitel kompletu, velitel osádky, velitel provozovny, velitel roje, velitel stanice, velitel vyprošťovacího vozidla)
- z) obsluha a údržba speciálních prostředků při vyhledávání a záchranné činnosti (záchranař - specialista)
- aa) řízení a velení družstvu (zástupce velitele družstva)

3. Vojenská hodnost: **rotný**

- a) **komplexní řízení a velení družstvu** (velitel družstva)
- b) komplexní řízení a velení laboratoři (náčelník laboratoře)
- c) provádění specializovaných činností při policejním zásahu (specialista zásahu)
- d) základní manipulace s neutajovanými písemnostmi pod odborným vedením (spisový manipulant)
- e) řízení a koordinace činností souvisejících se zajištěním bojové a mobilizační pohotovosti bez podřízených pracovišť (stálý operační dozorčí)
- f) obsluha a údržba speciálních prostředků pro monitorování atmosféry včetně vyhodnocení naměřených hodnot (starší aerolog - specialista)
- g) stanovení diagnostiky, montáž, opravy a seřizování ručních, lafetovaných a výcvikových zbraní nebo dělostřelecké výzbroje a zbraňových systémů (starší dělmistr, starší zbrojíř)
- h) stanovení diagnostiky, montáž, opravy a seřizování speciálních strojů a strojních zařízení (starší elektromechanik - specialista, starší mechanik - specialista)
- i) provádění nejsložitějších hasebních a záchranných prací za pomoci speciální techniky (starší hasič – specialista)
- j) provádění rozborů jednoduchými metodami a jejich vyhodnocování (starší laborant – specialista)
- k) pravidelné a nepravidelné měření a pozorování nejsložitějších meteorologických prvků a jevů a jejich vyhodnocování (starší meteorolog - specialista)
- l) obsluha a údržba speciální vojenské techniky (starší operátor – specialista)
- m) zabezpečení bezpečnosti letového provozu v oblasti prevence střetu letounů s ptáky a zvěří (starší ornitolog - specialista)
- n) zabezpečování, organizace a řízení výcviku služebních psů speciálních kategorií a psů hlídkových všestranných (starší psovod – specialista)

- o) vyhledávání a částečné odkrývání nebezpečné a nevybuchlé munice, výbušnin a výbušných předmětů, třídění a ničení munice (starší pyrotechnik)
- p) sběr a svoz raněných z bojiště, organizování poskytování první pomoci raněným, organizace výkonu pomocných prací na obvazišti (sběrač raněných - specialista)
- q) zajišťování účetních agend, zpracování účetních dokladů, účetních knih a ostatních účetních písemností (starší účtovatel)
- r) komplexní řízení a velení tanku nebo dělu (velitel děla, velitel tanku)

III. Hodnostní sbor **praporčíci**

1. Vojenská hodnost: **rotmistr**

- a) **provádění štábních činností na minimální úrovni prapor nebo vojenský útvar praporeního typu** (mladší pracovník štábu)
- b) **provádění specializovaných činností na minimální úrovni prapor nebo vojenský útvar praporeního typu anebo v rámci Vojenské zdravotní služby** (mladší specialista)
- c) **základní obsluha, údržba a opravy technických prostředků nebo systémů** (mladší technik)
- d) zajišťování a koordinace přípravy zásadních aktů a materiálů velitele, ředitele nebo náčelníka po obsahové stránce (asistent)
- e) vykonávání základních odborných úkolů laboratorní práce (laborant)
- f) vykonávání základních činností při provádění policejní ochrany na úrovni Vojenské policie brigádního typu (mladší inspektor)
- g) zabezpečování a řízení odborné a technické přípravy, výkon sportovní činnosti a sportovní reprezentace (mladší instruktor)
- h) základní obsluha a údržba technických a speciálních systémů letadla (mladší palubní operátor, mladší palubní technik)
- i) základní obsluha technických a speciálních systémů spojení (mladší palubní radista)
- j) základní obsluha, údržba a střelba s přidělené zbraně na palubě letounu nebo vrtulníku (mladší palubní střelec)
- k) ovládání systémů letadla, realizace bezpečnostních opatření na palubě letadla, obsluha a poskytování služeb cestujícím (mladší palubní průvodčí)

- l) provádění základních revizních činností na vybraných technických zařízeních (mladší revizní technik)
- m) komplexní řízení a organizace práce v parku a kontrolní technické stanici (náčelník parku – náčelník kontrolní technické stanice)
- n) komplexní řízení a organizace práce ve skladu (náčelník skladu)
- o) vykonávání specializované pyrotechnické činnosti (pyrotechnik specialista)
- p) technické, organizační a materiální zajišťování chodu cvičiště, střelnice nebo učebně výcvikových zařízení (správce cvičiště, správce střelnice, správce učebně výcvikových zařízení)
- q) obsluha a údržba speciální hasební techniky (starší hasič – technik)
- r) řízení a údržba lokomotiv na vlečkách (strojvedoucí)
- s) technické a výzbrojní zajišťování chodu roty nebo baterie (technik roty, technik baterie)
- t) komplexní řízení a velení dálkoměru (velitel dálkoměru)
- u) technické, organizační a materiální zajišťování chodu pracoviště (velitel pracoviště)
- v) komplexní řízení a velení skupině (velitel skupiny)
- w) řízení a velení směně Vojenské policie při provádění policejní ochrany objektů zvláštní důležitosti nebo směně k zabezpečení místa velení (velitel směny)
- x) organizační, materiální a ekonomické zajišťování chodu roty, baterie nebo roje (výkonný praporčík)
- y) řízení a velení čety (zástupce velitele čety)
- z) řízení a velení střelnici (zástupce velitele střelnice)

2. Vojenská hodnost: nadrotmistr

- a) **provádění štábních činností na minimální úrovni brigáda, základna letectva nebo vojenský útvar brigádního typu** (pracovník štábu)
- b) **provádění specializovaných činností na minimální úrovni brigáda, základna letectva nebo vojenský útvar brigádního typu anebo v rámci Vojenské zdravotní služby** (specialista)
- c) **stanovení diagnostiky, obsluha, údržba a opravy technických prostředků nebo systémů** (technik)
- d) shromažďování, zpracování a distribuce zpráv a informací s cílem zajistit bezpečný letový provoz (asistent letecké informační služby, asistent řídicího letového provozu)

- e) interpretace kolektivních částí baletních, instrumentálních, vokálních nebo vokálně instrumentálních děl pod odborným vedením (člen orchestru, sboru)
- f) vykonávání odborných činností při provádění policejní ochrany na úrovni útvaru Vojenské policie brigádního typu (inspektor)
- g) zabezpečování a řízení odborné a technické přípravy, výkon sportovní činnosti a sportovní reprezentace (instruktor)
- h) provádění kalibrací, oprav složitých, technicky náročných a vysoce přesných přístrojů, měřidel a zařízení se zpracováním výsledných expertíz (metrolog)
- i) technické, organizační a materiální zajišťování chodu dílny (náčelník dílny)
- j) komplexní řízení a velení pracovišti velitelství praporu nebo vojenského útvaru praporečnického typu (náčelník pracoviště)
- k) základní navigační vedení (navigátor)
- l) obsluha a údržba technických a speciálních systémů letadla (palubní operátor, palubní technik)
- m) koordinace činností mezi palubním a pozemním leteckým personálem, materiální, ekonomické a zdravotní zajištění letu (palubní průvodčí)
- n) obsluha technických a speciálních systémů spojení (palubní radista)
- o) obsluha, údržba a střelba z přidělené zbraně na palubě letounu nebo vrtulníku (palubní střelec)
- p) provádění revizních činností na vybraných technických zařízeních (revizní technik)
- q) vykonávání odborných úkolů laboratorní práce (starší laborant)
- r) organizace, dohled a vedení výcviku poddůstojníků a praporečnicků roty a pomoc veliteli se zaměřením na výcvik a péči o vojáka (vedoucí praporečnicků)
- s) komplexní řízení a velení cvičišti, skupině, střelnici nebo zařízení (velitel cvičiště, velitel skupiny, velitel střelnice, velitel zařízení)
- t) řízení a velení skupině (zástupce velitele skupiny)

3. Vojenská hodnost: **praporečnick**

- a) **provádění štábních činností na minimální úrovni operační velitelství, Hradní stráž nebo Krajské vojenské velitelství** (starší pracovník štábu)
- b) **provádění specializovaných činností na minimální úrovni operační velitelství nebo Krajské vojenské velitelství nebo v rámci Vojenské zdravotnické služby** (starší specialista)

- c) **stanovení diagnostiky, obsluha, údržba a opravy technických prostředků nebo systémů** (starší technik)
- d) navádění letounů při vykonávání přímé letecké podpory (letecký návodčí)
- e) komplexní řízení a velení pracovišti brigády, základny letectva nebo vojenského útvaru brigádního typu (náčelník pracoviště)
- f) komplexní řízení a velení služebně (náčelník služebny)
- g) řízení a koordinace činností souvisejících se zajištěním bojové a mobilizační pohotovosti s podřízenými pracovišti (stálý operační dozorčí)
- h) komplexní příprava a plánování letů, shromažďování, zpracování a distribuce zpráv a informací s cílem zabezpečit bezpečný letový provoz (starší asistent letecké informační služby, starší asistent řídicího letového provozu)
- i) řízení a koordinace činností souvisejících s prováděním policejní ochrany na úrovni útvaru Vojenské policie brigádního typu (starší inspektor)
- j) zabezpečování a řízení odborné a technické přípravy, výkon sportovní činnosti a sportovní reprezentace (starší instruktor)
- k) vykonávání speciálních odborných úkolů laboratorní práce (starší laborant – specialista))
- l) zabezpečení koordinace metrologických činností, provádění kalibrací, oprav složitých, technicky náročných a vysoce přesných přístrojů, měřidel a zařízení se zpracováním výsledných expertíz (starší metrolog)
- m) navigační vedení (starší navigátor)
- n) obsluha technických a speciálních systémů spojení (starší palubní radista)
- o) obsluha, údržba a střelba s přidělené zbraně na palubě letounu nebo vrtulníku (starší palubní střelec)
- p) obsluha a údržba technických a speciálních systémů letadla (starší palubní operátor, starší palubní technik)
- q) provádění revizních činností na technických zařízeních (starší revizní technik)
- r) komplexní řízení a velení skupině (velitel skupiny)
- s) komplexní řízení a velení směně v rámci hasičské jednotky (velitel směny)
- t) zajišťování a koordinace odborných veterinárně technických prací při prohlídce zvířat a masa, provádění odborných veterinárních vyšetření (veterinární technik)
- u) organizace, dohled a vedení výcviku poddůstojníků a praporčků praporu a pomoc veliteli se zaměřením na výcvik a péči o vojáka (vrchní praporčík)

v) interpretace kolektivních částí náročných baletních, instrumentálních, vokálních nebo vokálně instrumentálních děl (zástupce koncertního mistra)

w) řízení a velení hasičské jednotce (zástupce velitele)

4. Vojská hodnost: **nadpraporčík**

a) **provádění štábních činností na úrovni Ministerstvo obrany** (vedoucí starší pracovník štábu)

b) **provádění specializovaných činností na úrovni Ministerstvo obrany nebo Hradní stráž nebo v rámci Vojské zdravotnické služby** (vedoucí starší specialista)

c) **stanovení diagnostiky, obsluha, údržba a opravy speciálních technických systémů** (technik - specialista)

d) výběr a určování způsobu výcviku služebních zvířat, metodické vedení výuky a výcviku služebních zvířat (metodik výcviku zvířat)

e) komplexní řízení a velení pracovišti operačního velitelství (náčelník pracoviště)

f) komplexní řízení a velení specialistům v roji (navigátor roje, palubní radista roje, palubní střelec roje, palubní technik roje)

g) řízení a koordinace činností souvisejících se zajištěním bojové a mobilizační pohotovosti s podřízenými jednotkami a pracovišti Vojského zpravodajství (stálý operační dozorčí)

h) zabezpečování a řízení speciální přípravy, výkon sportovní činnosti a sportovní reprezentace (starší instruktor - specialista)

i) komplexní řízení a velení pracovišti organizačního útvaru Ministerstva obrany nebo organizačního celku přímo podřízeného organizačního útvaru Ministerstva obrany (vedoucí pracoviště)

j) komplexní řízení a velení hasičské jednotce (velitel hasičské jednotky)

k) provádění specializovaných činností policejní ochrany na úrovni Hlavní velitelství Vojské policie, vykonávání úkonů trestního řízení při odhalování a dokumentaci v trestním řízení (vrchní inspektor)

l) organizace, dohled a vedení vrchních praporčíků praporů, pomoc velitelům se zaměřením na výcvik a péči o vojáka (vrchní praporčík)

5. Vojská hodnost: štábní praporčík

a) metodické a odborné vedení vrchních praporčíků brigád a praporů se zaměřením na výcvik a péči o vojáka a pomoc velitelům, řízení a koordinace činností zaměřených na výcvik a péči o vojáka a pomoc velitelům a působnosti Hradní stráže (vrchní praporčík)

Příloha 3:

Přehled studijních oborů na Vojenské střední škole a Vyšší odborné škole Ministerstva obrany v Moravské Třebové

(Studium ve školním roce 2011 / 2012)

Vojenská střední škola a Vyšší odborná škola Ministerstva obrany v Moravské Třebové umožňuje mladým lidem získat úplné střední odborné vzdělání ukončené maturitní zkouškou, a současně je připravuje pro další studium na vysokých vojenských školách (Univerzita obrany a Vojenský obor při Fakultě tělesné výchovy a sportu UK Praha) a dráhu vojenského profesionála.

Žákem VSŠ a VOŠ MO v Moravské Třebové se může stát každý, kdo splní podmínky přijímacího řízení.

Čtyřleté studijní obory:

- obor: **Technické lyceum**
- obor: **Elektrotechnika**

Podmínky k přijetí:

- občan Evropské unie, občanská bezúhonnost,
- úspěšné složení přijímacích zkoušek z českého a cizího jazyka, matematiky, tělesné zdatnosti a psychodiagnostických testů,
- úspěšné ukončení povinné školní docházky,
- velmi dobrá tělesná zdatnost,
- velmi dobrý zdravotní stav (musí být posouzen ve vojenské nemocnici).

Obsah výuky v oboru Technické lyceum

- všeobecně vzdělávací předměty:

český jazyk, anglický jazyk, druhý cizí jazyk matematika, dějepis, občanská nauka, tělesná výchova, fyzika, chemie, biologie, zeměpis, estetické vzdělávání, informační a komunikační technologie.

- předměty specializace:

management, základy ekonomie, technická fyzika, aplikovaná matematika, technické kreslení, průmyslové výtvarnictví, deskriptivní geometrie, CAD systémy.

- volitelné předměty:

další cizí jazyk (německý, ruský, francouzský), semináře z matematiky a fyziky (elektrotechniky).

- nepovinné předměty:

jazykové konverzace (ruština, francouzština), jazykové semináře (čeština).

- zájmové akce:

exkurze k vojenským útvarům,
plavecký a lyžařský výcvik,
řidičský výcvik,
putovní tábory,
taneční kurzy,
letní vojenské soustředění.

Obsah výuky v oboru vzdělání Elektrotechnika

- všeobecně vzdělávací předměty:

český jazyk a literatura, anglický jazyk, druhý cizí jazyk, dějepis, občanská nauka, tělesná výchova, fyzika, chemie, biologie, výpočetní technika, ekonomika,

- Odborné předměty:

vojenský management, matematika, technická dokumentace, základy elektrotechniky, elektrotechnická měření, elektrotechnologie, číslicová technika, elektronika, elektrická zařízení, elektrické stroje a přístroje, automatizace, praxe

- volitelné předměty:

další cizí jazyk (německý, ruský, francouzský),
semináře z matematiky a fyziky (elektrotechniky),

- nepovinné předměty:

jazykové konverzace (ruština, francouzština),
jazykové semináře (čeština),

- zájmové akce:

exkurze k vojenským útvarům,
plavecký a lyžařský výcvik,
řidičský výcvik,
putovní tábory,
taneční kurzy,
letní vojenské soustředění.

Tříleté dálkové studium:

- obor: **Podnikání**

Podmínky k přijetí:

- voják z povolání, občanský zaměstnanec AČR,
- přihláška ke studiu s písemným souhlasem zaměstnavatele,
- úspěšné složení přijímacích zkoušek z českého jazyka a matematiky,
- úspěšné dokončení učebního oboru (předložení výučního listu),
- velmi dobrá tělesná zdatnost,
- odpovídající zdravotní stav.

Obsah výuky v oboru Podnikání

- *povinné vyučovací předměty:*

český jazyk a literatura, anglický jazyk, občanská nauka, dějepis, matematika, základy přírodních věd, práce s počítačem, ekonomika podnikání, účetnictví, písemná a elektronická komunikace, právo, management a marketing, psychologie, chod podniku.

Vyšší odborná škola:

- obor: **Ochrana vojsk a obyvatelstva**

Podmínky k přijetí:

- občan České republiky nebo jiného státu EU,
- střední vzdělání s maturitní zkouškou,

Učební plán – kombinované studium

Přednášky, semináře, konzultace / /samostatná příprava / /Z-zápočet/Kz-klasifikovaný zápočet/ /Zk-zkouška							
UČEBNÍ PLÁN – kombinované studium							
Název vzdělávacího programu			Kód a název kmenového oboru				Forma
Ochrana vojsk a obyvatelstva v krizových situacích			91-11-N Ochrana vojsk a obyvatelstva				kombinované studium
Názvy vyučovacích modulů	1. ročník		2. ročník		3. ročník		Celkem
Období:	ZO	LO	ZO	LO	ZO	LO	
Povinné předměty:							
Společensko vědní předměty							
Filosofie	17/51Kz						17/51
Sociologie		27/81/Z/ZKz					27/81
Psychologie a vzdělávání dospělých			34/112/Kz/Zk				34/112
Všeobecné předměty							
Informatika	128/128 Kz/Zk						128/128
Dějiny vojenství	17/51/Z/Kz						17/51
Anglický jazyk *		400/400/Zk	8/8Z	10/10/Z	14/12/Z	12/12/Zk	442/444
Státní a veřejná správa a							

mezinárodní vztahy							
Základy práva	30/90 Z/Z/Kz						30/90
Organizace státní a veřejné správy						12/36/Kz	12/36
Krizové řízení							
Ochrany vojsk a obyvatelstva *		30/90 Z/Zk					30/90
Základy krizového řízení *			30/90/Zk				30/90
Živelní pohromy			16/48/ Zk				16/48
Terorismus			16 /48/ Kz				16/48
Metody a nástroje řešení krizových situací				20/60/ Zk			20/60
Modelování a řešení krizových situací *				35/115/Zk			35/115
Analýza rizik vzniku krizových situací				25/75/Zk			25/75
Psychologie krizového řízení						20/60 Zk	20/60
Informační technologie a systémy krizového řízení						25/75Kz	2575
Nauka o zbraních a střelbě					12/30/Z/Zk		12/36
Seminář k absolventské práci				12/Z			12
Odborná praxe					200 2xZ/3xKz		200
Celkem hodin:	192/320 512	457/571 1028	104/306 410	102/260 362	206/44 270	69/183 252	1150/1684 2834

Příloha 4:

Počty úspěšných účastníků kurzů v roce 2010 podle zaměření kurzu, příslušnosti ke služce a pohlaví

Zaměření	VeSpS	VePod	Ostatní z MO	PČR	Ostatní	Součet	Muži	Ženy
aktivní zálohy		299				299	292	7
BMATT	68				178	246	242	4
dělostřelecké vojsko	149		7			156	151	5
hasiči	174	55				229	229	
chemické vojsko	152	16	11			179	152	27
informační technologie	82	2	9			93	67	26
interní jazykový kurz	12					12	11	1
inženýrské letištní služba	247	2	10		66	325	315	10
kurz Institutu doktrín	7	4				11	10	1
civilní pracovníci NATO					171	171	146	25
IDV (řidiči a učitelé řidičů)	937	126	221			1284	1215	69
letištní zabezpečení	285	9				294	286	8
logistické	849	89	165			1103	990	113
Mech. a průzkumné vojsko	567	5	9			581	575	6
odborný aplikační	35	13	114			162	115	47
potápěči	174		1			175	168	7
projekt učící se organizace	153					153	114	39
příprava RLPz a PRLV	312		5		4	321	305	16
přípravy do operací	453	15	140	14	1	623	570	53
pyro a muniční odbornosti	38	3	10	14		65	62	3
speciální kurzy	101	17	12		42	172	163	9
spojovací vojsko	1247	20	55		14	1336	1161	175
štábní praporčický	3		5			8	7	1
tělesné přípravy	75	1	2			78	77	1
velitelů družstev	45					45	44	1
všeobecná příprava			7			7	6	1
všeobecné předměty	41	19	29			89	49	40
výsadkové kurzy	188		22			210	206	4
základní aplikační			365			365	283	82
základní důstojnický	49	2	7			58	44	14
základní praporčický	56	15	7			78	68	10
základní příprava	28	70	325			423	363	60
základní rotmistrovský	11	1				12	12	
zdravotnické služby	254	20	33			307	295	12
ženijní	315	14	32			361	353	8
Celkový součet	7107	817	1603	28	476	10031	9146	885

Data zahrnují počty úspěšných účastníků kurzů ukončených v roce 2010. Nejsou zde zahrnuti účastníci kurzů, kteří skončili s celkovým hodnocením: vyloučen, nehodnocen, neprospěl, nevyhověl. Data jsou platná k 31.12.2010.